

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Oriëntatie in de problematiek der premiebetaling in de verplichte autoverzekering (1e deel)

A. Inleiding

1. De bronnen van de problematiek.

Onder de bronnen waaruit de regels moeten worden geput, die onze problematiek beheersen, is de verzekeringsovereenkomst de meest belangrijke.

De «klassieke» problemen rond de premiebetaling zijn hierna gegroepeerd onder C (modaliteiten der betaling, restitutie van premie enz.) en onder D (gevolgen der niet betaling op het contractuele vlak). Voor de oplossing daarvan dienen we ook te rade te gaan bij de bepalingen van het gemeen recht alsmede bij die van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen.

De wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen vormt sinds de invoering daarvan op 1 januari 1957 (een jaar later voor de rijwielen met hulpmotor met een cilinderinhoud van niet meer dan 50 cm³) een vierde bron. Deze is vooral van betekenis voor de gevolgen der niet betaling van de premie (onder E). Voorlopig blijven eveneens van kracht de wetgeving en reglementen, uitgevaardigd in het raam van de beperkte verplichte verzekering inzake het personen- en vrachtovervoer.

Voor het goed begrip van de oplossing van sommige vraagstukken dient echter ook rekening te worden gehouden met het bijzonder karakter van de overeenkomst van verzekering. De onderlinge verhoudingen tussen partijen (het individueel aspect) ondergaan namelijk de invloed van de verzekeringsoperatie, geplaatst op het vlak van het verzekeringsbedrijf (het collectief aspect). De rechtsleer legt hierop dan ook sterk de nadruk (1).

Het lijkt mij daarom nuttig in deze inleiding enige algemene beschouwingen te wijden aan de twee belangrijkste bronnen: de verzekeringstechniek (nr. 2) en de overeenkomst (nr. 3).

2. De verzekeringsoperatie.

1. De toepassing en de interpretatie van een verzekeringscontract vergen een juist inzicht in zijn ka-

rakter van verzekeringsoperatie. Ontdaan van zijn technisch aspect, wordt het in vele van zijn bepalingen onbegrijpelijk en, wat meer is, in zijn geheel verwerpelijk. Het onttaardt immers in spel of weddenschap, wanneer partijen alleen met hun onderlinge afspraken tegenover elkaar staan (2). Ze leven beide in hoop en vrees, speculerend op het voordeel, enerzijds, van het behoud door de verzekeraar van de inzet zonder tegenprestatie en, anderzijds, van het optrekken door de verzekerde van een veelvoud van zijn (verloren) inzet.

Alleen tegen haar technische achtergrond verstaan we de contractuele verhoudingen en kunnen we die juridisch aanvaarden. De verzekeraar behoeft het lot niet langer te vrezen, want hij heeft zijn risico's berekend. Die zekerheid is echter ondenkbaar, indien niet aan de zijde van de verzekerde de hoop op voordeel is weggebannen om plaats te maken voor een gevoel van veiligheid (3).

2. Deze verheffing van het verzekeringscontract boven het peil van banale speculatie heeft belangrijke gevolgen voor de uitvoering en de interpretatie daarvan.

De premie is niet meer het equivalent van de schadevergoeding (gezien de klaarblijkelijke disproportie tussen de twee), maar dat van de door de verzekeraar aanvaarde risico's. De bestemming van de premie is, hoewel juridisch geënt op een tweepartijenovereenkomst, technisch gezien geboekt op het credit van een collectiviteit: de gezamenlijke verzekerden.

De taak van de verzekeraar, door zijn contract gehouden tot dekking van de individuele verzekerde, is die van een rekenkundige; hij dient die individuele veiligheid te verzekeren door het goed beheer van het fonds der premien. Want de bijdrage van ieder afzonderlijk moet de veiligheid van allen mogelijk maken!

Maar deze specifieke rol van tussenpersoon kan de verzekeraar niet naar behoren vervullen zonder een arsenaal van technische regels, waaraan de verzekerden zich hebben te onderwerpen. Ze «ondergaan» deze voor het wél van de anderen. In de verzekering

is er geen ruimte voor egoïsme, oneerlijkheid, roekeloosheid of verregaande nalatigheid: het gaat om een overeenkomst «uberrimae fidei» (4).

De verzekeraar is nog altijd de *juridisch* zwakkere partij (5), al bestaat in de rechtspraak meer en meer de neiging die positie te verwateren en te verwarren met die van de *economisch* sterkere. Men ziet dusdoende gemakkelijk over het hoofd, dat het uiteindelijk de mutualiteit der verzekerden is, en de goeden met de kwaden!, die het gelag betalen.

Het kan niet anders dan dat deze facetten van de verzekeringsoperatie doorwerken in de individuele contractuele verhoudingen (6). Vele problemen betreffende de premiebetaling wortelen in de techniek (annaliteit, «oorzaak», ondeelbaarheid e.d.). Laat men deze laatste recht wedevaren, dan is echter de kans groot dan men overhoop raakt met de andere beschouwingswijze, die de voorrang geeft aan de individuele belangen van de verzekerde. Welke richting verdient de voorkeur?

Ik meen dat de vraag op die manier verkeerd is gesteld. De overeenkomst van verzekering is geen «collectief» contract. De regels van het gemeen recht, met name die van het contractenrecht, zijn in beginsel daarop van toepassing. Maar het eigen karakter van de operatie dikteert soms een afwijking om recht te doen aan de belangen der collectiviteit.

Het is dus meer in schijn, dat zulk een oplossing van een concrete moeilijkheid rechtstreeks in het voordeel van de verzekeraar zelf wordt gegeven; hij fungeert slecht als tussenpersoon t.a.v. de gemeenschap (7), de eigenlijke belanghebbende.

3. De verzekeringsovereenkomst.

1. De verzekeringsovereenkomst behoort tot de consensuele contracten; het vereiste van een geschrift (art. 25, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen) slaat slechts op het bewijs (8).

Maar gewoonlijk is het geschrift aanwezig in de vorm van een polis. Elke maatschappij heeft haar eigen (gedrukte) polissen, teksten die ze zelf heeft opgesteld. Daaraan worden voor elk contract afzonderlijk «bijzondere voorwaarden», het «risico» in kwestie betreffende, toegevoegd en deze maken volgens de standaard-formule «één geheel uit met de algemene voorwaarden».

2. Men heeft uit die stand van zaken afgeleid, dat zulke polissen het karakter hebben van «toetredingscontracten» en daaraan de conclusie verbonden, dat in geval van duisterheid van de tekst, die het werk is van de verzekeringsmaatschappij, deze in haar nadeel zou moeten worden uitgelegd (9).

Deze opvatting is op overtuigende wijze weerlegd (10). Het belangrijkste argument in verband met ons onderwerp is wel, dat de teksten soms virtueel aan de verzekeraars worden opgelegd. Dit was reeds vóór de wet van 1 juli 1956 het geval voor de zogenaamde Ministerie-polissen in de vervoersbranche. Alle maatschappijen die deze tak deden namen de tekst over van de controledienst van het Ministerie, waardoor ze in dat opzicht zeker waren de nodige machtiging te verkrijgen. Sinds 1957 (invoering van de algemene verzekeringsplicht) verdwenen de bedoelde polissen om plaats te maken voor het zogenaamd «modelcontract voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen».

De tekst van dat contract is evenmin het werk van de verzekeringsmaatschappijen. Weliswaar hadden deze in 1956 een voorontwerp klaar, maar dat werd ver-

worpen door de Commissie voor Private Verzekeringen (11). De standaard-tekst die op 1 januari 1957 in de plaats trad van de tot dusverre bestaande polissen is haar werk en wordt door alle maatschappijen als «verplicht» beschouwd. Het blijft nochtans waar dat deze polis, zolang het toezicht op de maatschappijen niet bij Algemeen Reglement is geregeld, een officieus karakter draagt: niemand is gedwongen haar te aanvaarden (12).

3. Volledigheidshalve merk ik nog op, dat het contract, afgesloten in het raam van de verplichte verzekering, te allen tijde (ook na de overgangperiode) een vrije overeenkomst is (13). Dat wil zeggen, dat partijen vrij blijven, zij het met de daaraan verbonden risico's (overtreding van de verzekeringsplicht, respectievelijk intrekking van de toelating), de inhoud van hun contract zelf te bepalen (14).

B. Premie en tarief

4. Het juridisch aspect van de premie.

1. Onder juridisch opzicht wordt de functie van de premie mede bepaald door het tweevoudig karakter van de verzekeringsovereenkomst, die zowel een wederkerig als een doorlopend (successief) contract is.

De overeenkomst beantwoordt aan de voorwaarden van art. 1102 B.W.: de prestaties der partijen vormen wederkerig elkaars «oorzaak». De premiebetaling is de tegenprestatie van de verzekeringnemer en vindt haar oorzaak in de prestatie van de verzekeraar, die van zijn kant tot dekking of waarborg is gehouden (15).

2. Onder de gevolgen van contractbreuk, bijzonder het niet voldoen van de premie, zijn te noemen:

1) toepassing van de «exceptio non adimpleti contractus». De intredende schorsing van de wederprestatie (dekking) kan tijdelijk zijn, in de praktijk wordt ze echter in de polis meestal als onherroepelijk gestipuleerd (16);

2) ontbinding (ex nunc) van de overeenkomst op grond van art. 1184 B.W., hoewel het hier een omstreden punt betreft (17). De maatschappij geeft er echter in de meeste gevallen de voorkeur aan de schorsing van haar dekkingsverplichting te bedingen.

3. De verzekeringsovereenkomst is ook bestemd om haar uitwerking voor haar ganse duur te behouden: ze is een successief of doorlopend contract. Uit dit karakter vloeien bij wanprestatie (de niet betaling van de premie) de volgende oplossingen voort:

1) de voorkeur wordt gegeven aan schorsing boven verbreking, zodat de risico's in de tijd kunnen worden gecompenseerd (18);

2) in geval van faillissement van de verzekeringnemer mag de verzekeraar borgstelling vragen (art. 29 lid 2, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen); bij gebreke daarvan is verbreking van het contract voor de toekomst echter mogelijk (19);

3) de ontbinding, die normaal ex tunc zou moeten plaatsvinden, treedt slechts ex nunc in. De rechter kan het feit dat risico is gelopen niet ongedaan maken (20).

5. Het technisch aspect van de premie.

1. Technisch gezien is de premie de prijs voor het risico, «pretium periculi» (21). Ze is niet het equivalent van hetgeen de maatschappij belooft te zullen betalen, maar van het risico dat deze dekt (22).

Omdat het risico (technisch begrip) een essentieel bestanddeel vormt van de dekking (juridisch het voorwerp van de overeenkomst) en de wijziging of de verdwijning daarvan dus ook de contractuele situatie beïnvloedt, is het gewenst even nader op die punten in te gaan.

De theoretici zijn het zelf niet eens omtrent de juiste definitie van het risico ⁽²³⁾. Hoofdzakelijk is te weten, dat het bestaat in de kans op het voorvallen van een door partijen beoogde gebeurtenis (element «onzekerheid») en dat deze kans in verband met de verzekeringsoperatie volgens bepaalde eigen kenmerken van technische aard, zoals homogeniteit, intensiviteit, spreiding e.d., wordt gewaardeerd (verzekeringstechnisch element). De verzekeraar komt er toe «zijn» risico in die betekenis te rangschikken, te groeperen en spreekt in dat verband o.a. van «goede of slechte» risico's, in de oneigenlijke zin van het woord, namelijk bedoelend de personen of zaken die aan het risico zijn blootgesteld. Tenslotte wordt de term «risico» nog gebezigd om een tak van verzekering (brand-risico, auto-risico e.d.) aan te duiden.

Het is misschien nuttig hier even te wijzen op de eigen taal van de verzekeraars, wier terminologie lang niet altijd overeenstemt met de juridische inhoud van het gebruikte woord (ze spreken van «vernietigen», waar verbreking, van «voortzetting», waar hernieuwing van het contract wordt bedoeld, enz.)!

2. In verband met het dekkingsbegrip is het noodzakelijk uit te maken, of het «risico» al dan niet opgaat in de persoon of de zaak die daarvan het voorwerp is.

Voor de aansprakelijkheidsverklaring inzake motorrijtuigen is dat zeker het geval. De polissen dekken immers in het algemeen het aansprakelijkheidsrisico in hoofde van de verzekerden «ten aanzien van een welbepaald, aangeduid voertuig». Het is deze gehele omschrijving die geldt als dekking ⁽²⁴⁾, met terzijdestelling van het voertuig alleen en op zichzelf (zie commentaar van de Beneluxcommissie onder artikel 12 van de wet van 1 juli 1956) en van de aansprakelijkheid zonder meer ⁽²⁵⁾ als voorwerp van het contract. Dit alles is belangrijk voor de kwesties die samenhangen met de verdwijning van het risico (infra, nr. 16.8).

6. Het tarief.

De verzekeringsmaatschappijen geven alle een gedrukt tarief uit, waarin de premie voor een bepaald «risico», i.c. een motorrijtuig, wordt gevonden in de klasse, categorie of groep waaronder het thuis hoort (behoudens niet voorziene gevallen, waarvoor de directie moet worden geraadpleegd).

Het tarief omvat doorgaans nog diverse aanduidingen voor de toepassing van bijpremies (opslagen), kortingen, ristournes e.d. Dit publiek gemaakt prijsaandbod mag intussen niet als bindend worden aanzien (later te behandelen uitzonderingsgevallen buiten beschouwing gelaten; infra, nr. 15.6). De maatschappij is immers niet gehouden een aangeboden «risico» te aanvaarden (sommige tarieven vermelden dat uitdrukkelijk), mag het dus weigeren of het slechts tegen een verhoogde premie of bijzondere voorwaarden wensen aan te nemen (zie echter ook infra, nr. 16.7).

2. Men neemt in het algemeen aan, dat de tarieven der verzekeringsmaatschappijen steunen op de gegevens van de statistiek der ongevallen ⁽²⁶⁾. Het is in-

derdaad wenselijk, dat het zo is en in elk geval moet de premie zijn afgestemd op de kenmerken van het risico, het gevaar voor ongevallen ⁽²⁷⁾.

In de praktijk worden de tarieven vaak op empirische wijze, volgens de eigen ervaringen van de verzekeraar samengesteld ⁽²⁸⁾. Hij laat zich daarbij wel leiden door algemene inzichten, die uiteindelijk aan statistisch materiaal zijn ontleend ⁽²⁹⁾. En vergeten we niet, dat de maatschappij «koopman» is en zich aldus ook kan richten op de tarieven harer concurrenten.

3. Voor wat de tarieven aangaat die de aansprakelijkheidsverzekering betreffen van motorrijtuigen die onder de wetgeving inzake het personen- of goederenvervoer vallen, mag ik de lezer verwijzen naar nr. 15.7, hierna.

7. Samenstelling van de premie.

1. Een tarief geeft de zogenaamde «brutopremie» aan, hetgeen wil zeggen dat de door de verzekerde verschuldigde premie uit verschillende delen is samengesteld.

Het vertrekpunt voor de berekening is de «zuivere premie», d.i. de prijs voor het risico (supra, nr. 5.1), een bedrag dat, gestort in het premiënfonds, juist voldoende moet zijn om de schade te betalen.

Bij dat bedrag wordt een opleg gevoegd, welke de maatschappij moet dekken voor de aanwervingskosten (provisie of commissieloon, 20 - 30 % in de auto-branchen), de op de verzekering vallende belastingen of taken (bijvoorbeeld de jaarlijkse belasting van 4,20 %, art. 175 van het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taken, aldus verhoogd door de Eenheidswet), het aandeel in de algemene onkosten en de winstmarge ⁽³⁰⁾.

Op te merken valt, dat in de premievoet rekening is gehouden met de herverzekering van het risico, alsmede met de mogelijkheid zekere schade te verhalen ⁽³¹⁾, hoewel dat laatste punt geen belang heeft voor een aansprakelijkheidsverzekering.

2. De term «basispremie» heeft betrekking op de premie, die overeenkomt met de categorie waartoe het motorvoertuig behoort, met dien verstande dat, om de verschuldigde brutopremie te vinden, daarenboven rekening is te houden met eventueel toe te passen bijpremies en/of kortingen.

Bijpremies worden o.m. gevraagd voor het gebruik van een of meer aanhangwagens (volgens het gewicht, tonnemaat), van een zeker aantal vervoerde personen (autobussen, vrachtwagens), in bijzondere situaties (ongunstig schade-verleden e.d.), enz.

Kortingen tieren welig in de tarieven: langdurig afgesloten contract, franchise of eigen risico ⁽³²⁾, sturen alleen door een met name aangeduide persoon, het verzekeren van meer voertuigen tegelijk (wagenpark), ontbreken van schade (bonus of no-claim), beperkingen in het risico (plaatselijk of in de tijd), succesvol afleggen van bekwaamheidsprouwen, enz.

In het algemeen komen de hiervoor bedoelde samenstellende delen van de brutopremie niet afzonderlijk op de premiekwitantie tot uitdrukking. Gewoonlijk wordt aan een basisbedrag (de «premie») een forfaitair berekende toeslag (10 %) voor «belastingen en kosten» toegevoegd, waarin het tarief meestal voorziet.

C. Premiebetaling

8. De premieschuld.

1. Bij het sluiten van hun overeenkomst komen partijen vanzelfsprekend overeen omtrent de premieschuld hoewel, merkwaardig genoeg, art. 27 van de wet op de verzekeringen de premie niet noemt onder de elementen die in de polis behoren te worden vermeld. Het bedrag en de samenstelling daarvan (supra, nr 7.2) worden gewoonlijk opgenomen in de «bijzondere voorwaarden», die één geheel met de algemene voorwaarden uitmaken (supra, nr 3.1). Soms wordt daarin bovendien een afzonderlijk bedrag, de «kontante premie», vermeld. Het houdt rekening met eenmalige kosten (voor het opmaken van de polis of van een aanhangsel) alsmede met de eventuele pro rata berekening van de brutopremie e.d.

2. Art. 13 lid 1 van het modelcontract luidt: «Alle belastingen, lasten, taksen, rechten en opcentiemen, geheven of te heffen onder welke benaming en door welke overheid ook, die ten laste van de Maatschappij zijn gelegd of zullen worden gelegd uit hoofde van het geheel of van een gedeelte van de verzekerde voorwerpen, of van de ontvangen premies, of van het verzekerde kapitaal, of van enige verrichting of handeling welke verband houdt met het sluiten of het uitvoeren van de verzekering, worden en zullen uitsluitend door de verzekeringnemer gedragen worden». Het tweede lid van dit artikel voegt eraan toe, dat de genoemde «bijhorigheden» samen met de kosten van beheer en van kwitantie tezelfdertijd als de premie worden geïnd.

Door deze bepalingen dekt de verzekeringsmaatschappij zich, door de last daarvan op de verzekeringnemer af te wentelen, tegen heffingen, die ook na het sluiten van de polis door de overheid op de verzekering zouden komen te vallen. Een voorbeeld daarvan is de bijdrage die op grond van art. 9 van de wet van 28 april 1958 ter spijzing van het Fonds der mindervaliden via de verzekeraars (takken «werkongevalen» en «verplichte autoverzekering») worden geïnd. De modaliteiten worden bepaald door de uitvoeringsbesluiten (van 4 april en 13 december 1960): de verzekeringsnemers dienen een opleg van 1,5 % op hun individueel verschuldigde premie, de verzekeraars een bijdrage van 15,15 %⁰⁰ op het totaal der «uitgegeven» premies te betalen.

Tegenover de administratie is de verzekeraar «verantwoordelijk» voor de betaling van het geheel der genoemde heffingen. Hetgeen hij voor rekening van de verzekerde (die zijn premie of de opslag niet zou voldoen) zou betalen, kan hij van deze terugvorderen, hetzij op grond van de wettelijke subrogatie (art. 1251, 1e B.W.), hetzij met toepassing van de subrogatie van de borg (art. 2029 B.W.). Het Fonds der mindervaliden zou echter van zijn kant de stortingen van de verzekeraar als voorschotten kunnen beschouwen en, na deze bij de verzekerde te hebben verhaald, het bedrag ervan aan de maatschappij terugbetalen.

De weigering van de verzekeringnemer deze of welke andere opslag ook te voldoen kan met toepassing van art. 13 modelcontract de gevolgen meebrengen die voorzien zijn bij de niet betaling van de premie (infra, nr 22.6).

9. Het tijdstip der betaling.

1. Het tijdstip waarop de betaling contractueel dient te geschieden valt samen met de vervaldag (met uit-

zondering van de «kontante premie», supra, nr. 8.1), welke eveneens vermeld wordt in de «bijzondere voorwaarden» van de polis (³³).

Art. 12 lid 1 modelcontract bevestigt dit en voegt eraan toe, dat de premie bij vooruitbetaling is verschuldigd. Het geldt hier een «gebruik», dat op voet van art. 1135 B.W. deel uitmaakt van de overeenkomst en dus, strikt genomen, niet uitdrukkelijk behoeft te worden bedongen (³⁴). Het berust op de voor de verzekering typerende overweging, dat de verzekeringnemer die niet tot vooruitbetaling zou zijn verplicht, er belang bij zou hebben te wachten tot de schade voorvalt om de uitkering met de premie te kunnen compenseren (³⁵). Deze ratio is natuurlijk verzwakt in ons stelsel van verplichte verzekering, dat de benadeelde persoon een «eigen recht» op de schadeloosstellingen verleent (art. 6 lid 1, wet van 1 juli 1956).

2. De maatschappij behoeft met een gedeeltelijke betaling geen genoegen te nemen (art. 1244 lid 1 B.W.) maar ze kan natuurlijk, zonder daarmee de contractuele vervaldag van de premie te wijzigen, aan haar verzekerde uitstel of gemak van betaling verlenen (³⁶). Alleen het tijdstip waarop deze geacht wordt door de niet betaling (van de gehele premie of van de bedongen afkortingen) in gebreke te zijn, wordt verschoven. De daaraan verbonden gevolgen zijn bepaald in de voorwaarden, die de maatschappij aan de gunstregeling heeft verbonden, maar ze zijn ook afhankelijk van de situatie die bestond op het ogenblik, waarop het uitstel werd verleend (voor meer details, zie infra nrs 22.5, 23.4 en 24.3).

3. Het gemak van betaling kan ook, op grond van art. 1244 lid 2 B.W., door de rechter worden toegeestaan. Deze gunstregeling is wel van openbare orde (³⁷), maar zekere reeds ingetreden gevolgen van de niet betaling worden gehandhaafd (zie infra, nrs 22.5, 23.3, 24.2 en 25.5).

4. Wat de kwestie van deelbetalingen door erfgenamen van de verzekeringnemer betreft, mag ik de lezer verwijzen naar nr 16.4.

10. Haalschuld.

1. De premie is haalschuld (art. 12 lid 2, modelcontract).

De premie heeft dit karakter in principe ook zonder uitdrukkelijk beding, volgens art. 1247 lid 2 B.W. (³⁸), dat echter toelaat daarvan bij overeenkomst af te wijken. Maar ook in dat geval neemt de rechtspraak aan dat, wanneer de maatschappij de gewoonte heeft aangenomen de kwitantie regelmatig te laten aanbieden, aan het karakter van brengschuld wordt verzaakt (³⁹).

Deze rechtspraak verdient m.i. afkeuring, indien in de polis zou zijn bedongen, dat «niettegenstaande gebruikelijke inning aan huis» de premie brengschuld blijft. Overeenkomsten vormen immers de wet onder partijen (art. 1134 B.W.) en de verzekerde die met zulk een beding heeft ingestemd weet, dat hij niet straffeloos mag afwachten tot de aanbieding van het premiekwijtschrift, een formaliteit waarop hij immers geen aanspraak mag maken.

Indien de verzekeraar zijn verzekerde uitstel of gemak van betaling verleent, kan hij bedingen dat de premie (of de afkortingen daarvan) in een brengschuld wordt omgezet. De premieschuld waarvoor de rechter gemak van betaling toestaat (art. 1244 lid 2

B.W.), dus alleen voor wat die aflossingen aangaat, wordt ambtshalve omgezet in een brengschuld.

2. De inning aan huis (niet volgens de letter maar naar de geest van art. 36 van het modelcontract, aan het laatste aan de maatschappij bekend gemaakte adres) heeft belangrijke gevolgen. De verzekerde mag « stilzitten » ⁽⁴⁰⁾ en zich gedekt achten, zolang de kwitantie niet werkelijk aan zijn adres ter betaling is aangeboden. Hij pleegt zodoende geen contractbreuk en geen enkel gevolg verbonden aan de niet betaling (infra, nr 22.6), op contractueel vlak, maar evenmin op wettelijk gebied (zie E), treedt in werking.

3. De genoemde polisbepaling (art. 12 lid 2) bevat nog een voor de verzekeringspraktijk nieuwe regel ⁽⁴¹⁾: « Een verzoek om de premie... te betalen staat... gelijk met het aan huis aanbieden van de kwitantie ». De verzekeringsmaatschappijen hebben de gewoonte, teneinde het bewijs dat aan het haalschuld-karakter is voldaan te vergemakkelijken, het premiekwijtschrift door de post te laten aanbieden. Niet zozeer om de daaraan verbonden kosten te drukken als wel om de procedure bij niet betaling te versnellen, volstaat thans contractueel een eenvoudige brief, die zonder gevolg blijft, om de verzekeringnemer als in gebreke zijnde te beschouwen (voor de overige formaliteiten, zie echter infra, nr 22).

Uit de aard der zaak vervalst dit voordeel, wanneer de verzekerde achteraf ontkent het bedoeld verzoek te hebben ontvangen, tenzij het per aangetekend schrijven zou zijn gedaan. Daarentegen volstaat m.i., dat de verzekeringnemer verklaart, naar aanleiding van een bezoek of van een briefwisseling (van de maatschappij of van de tussenpersoon) de gevraagde premie niet te kunnen of willen betalen, om zijn « in gebreke zijn » vast te stellen.

11. *Betaling door wie ?*

Door wie moet de betaling geschieden om geldig te zijn ? Het modelcontract bevat hieromtrent geen enkele bepaling. Het zijn dus de gemeenrechtelijke regels, die ons het antwoord kunnen verschaffen.

In beginsel dient de betaling door de verzekeringnemer zelf, als contractant, te gebeuren, maar ook anderen kunnen geldig in zijn plaats handelen ⁽⁴²⁾.

Art. 1236 B.W. maakt het mogelijk, dat ieder die er belang bij heeft de premie mag voldoen. In de verplichte autoverzekering is dat in elk geval de « verzekerde », niet-verzekeringnemer (bijvoorbeeld de gebruikelijke bestuurder, maar ook de vader voor zijn zoon, voor wie hij burgerlijk verantwoordelijk is, de eigenaar en verder zelfs in het bijzonder een financieringsorganisme, hoewel zijn belang zich beperkt tot de verzekering ter dekking van de schade aan het motorrijtuig, want de premie is onsplitsbaar).

Ook wie niet belanghebbende bij de verzekering is, kan betalen als hij maar, in eigen naam handelend, niet in de rechten van de verzekeringnemer treedt ⁽⁴³⁾.

Tenslotte wordt de premie geldig voldaan door een lasthebber, een erfgenaam ten algemene of bijzondere titel (verg. infra, nr 16.4) of een zaakwaarnemer, handelend in naam en voor rekening van de verzekeringnemer ⁽⁴⁴⁾.

12. *Betaling aan wie ?*

1. Artikel 12 lid 1, modelcontract bepaalt dienaangaande: « Geen betaling van premie is geldig, tenzij

gedaan aan de directie van de maatschappij of tegen kwitantie uitgaande van de directie ».

De betaling geschiedt dus geldig, hetzij in speciën op de zetel of (bij)kantoren van de maatschappij, hetzij op haar bank- of postcheckrekening, hetzij nog aan haar gevolmachtigden, d.z. diegenen die haar kunnen binden, hetzij tenslotte aan iemand die, gelast met de inning, betaling in ontvangst neemt tegen overhandiging van een kwijtschrift waarop de handtekening van of vanwege de maatschappij voorkomt ⁽⁴⁵⁾.

De verzekerde kan nog in het bijzonder zijn premie geldig voldoen in handen van een inspecteur in dienst van de maatschappij ⁽⁴⁶⁾, maar enige voorzichtigheid m.b.t. de functie en de volmacht van de inspecteur is geboden ⁽⁴⁷⁾.

2. De rol die de tussenpersonen (agenten of makelaars) bij de inning der premiekwitanties spelen, is bijzonder delicaat. De maatschappijen hebben de gewoonte in het raam hunner overeenkomsten (soms bestaat slechts een zogenaamde commissiebrief) de kwijtschriften ter inning aan de tussenpersonen toe te vertrouwen en zijn daartoe trouwens normaal verplicht ⁽⁴⁸⁾. Er zijn hier drie zaken te onderscheiden: het juridisch statuut van de tussenpersoon, diens conventionele afspraken met de verzekeraar en de verantwoordelijkheid van eerstgenoemde.

3. Omtrent het juridisch statuut van de tussenpersoon, waarin valt te onderscheiden zijn verhouding tot de verzekeraar en die tot de verzekerde, zijn rechtspraak en rechtsleer verdeeld ⁽⁴⁹⁾.

In tegenstelling tot de gangbare opvatting ⁽⁵⁰⁾ moet m.i. in de overhandiging van de kwitanties aan de tussenpersoon geen lastgeving worden gezien. De inning behelst geen enkele juridische daad, is een louter materiële handeling. De tussenpersoon heeft geen bevoegdheid kwijting te geven en is dus te dien aanzien niet als lasthebber van de maatschappij te beschouwen ⁽⁵¹⁾.

4. De afspraken tussen de verzekeraar en de tussenpersoon, min of meer uitvoerig vastgelegd, dienen goed gescheiden te worden gehouden van de contractuele betrekkingen tussen verzekeraar en verzekeringnemer. De tussenpersoon moet, uit praktische overwegingen, een zekere speling worden gelaten om zijn inningstaak te vervullen. Maar hij mag zich niet in de plaats stellen van de verzekeraar, die de enige schuldeiser van de verzekerde blijft.

Bovendien bestaat volgens de rechtsleer ⁽⁵²⁾ tussen de maatschappij en haar tussenpersoon geen rekening-courant ⁽⁵³⁾. Er vindt door de overhandiging van de kwitanties geen novatie of schuldvernieuwing plaats ⁽⁵⁴⁾ en de gelden, geïnd door de tussenpersoon, blijven, al of niet onder uitdrukkelijk beding, haar eigendom, mogen derhalve niet door de tussenpersoon met zijn eigen fondsen worden vermengd ⁽⁵⁵⁾.

5. De verantwoordelijkheid van de tussenpersoon, zowel tegenover zijn klant als ten opzichte van de maatschappij, is groter dan men in het algemeen schijnt te menen. Ze is des te groter naarmate hij, zoals een makelaar, een sterkere binding met de klant en meer zelfstandigheid tegenover de verzekeraar heeft, zodat hij zich bij het maken van beroepsfouten gemakkelijker bloot stelt aan de verplichting tot schadevergoeding ⁽⁵⁶⁾.

Tegenover de maatschappij dient de tussenpersoon zich in het bijzonder te onthouden van handelingen, die de klant de verkeerde indruk geven te zijn ge-

dekt, terwijl ze in feite diens belangen en die van de maatschappij schaden.

6. Werken we e.e.a. in een aantal praktische punten uit:

a) Een verzekerde die de tussenpersoon betaalt zonder een regelmatige kwitantie van de maatschappij te ontvangen (verg. art. 12 lid 1, modelcontract), verricht geen geldige betaling (57).

De verzekerde heeft slechts verhaal tegen de tussenpersoon (58), moet de verzekeraar «opnieuw» betalen. Deze regel is belangrijk i.v.m. de gevolgen van de niet betaling, bijzonder de schorsing van de waarborg (infra, nr 23).

b) Het bezit van een regelmatig kwijtschrift vormt, behoudens tegenbewijs, voor de verzekerde de vaststelling dat hij zijn premie geldig voldaan heeft (59).

c) Het is voor de verzekerde, die zijn premie geldig heeft gekweten, onverschillig of de tussenpersoon het geld al of niet aan de maatschappij heeft afgedragen (60).

d) Het gebruikelijk beding van de maatschappij t.o. de tussenpersoon, dat de kwitanties, niet teruggezonden na een zekere termijn (meestal 1 tot 3 maanden), definitief op de rekening van de laatste blijven geboekt, heeft een beperkte strekking.

Men mag er niet uit afleiden, dat de tussenpersoon zijn klant uitstel of gemak van betaling kan toestaan (61), immers alleen de werkelijke schuldeiser van de verzekerde, de maatschappij, heeft die bevoegdheid (62). Evenmin, dat de agent een volstreekte vrijheid heeft met de terugzending van onbetaalde kwitanties te wachten tot de uiterste termijn; zijn verantwoordelijkheid is aanzienlijker in de verplichte autoverzekering, gezien het groot belang dat de maatschappij erbij heeft zo spoedig mogelijk de vereiste formaliteiten i.v.m. de daaraan verbonden gevolgen (infra, nr 22.6 en nr 27) te vervullen (63).

Is de premie echter definitief ten laste van de tussenpersoon, dan heeft deze slechts een vordering op de verzekerde (64).

e) Afgifte van de premiekwitantie tegen overhandiging van een chèque of overschrijvingsbulletijn op de postcheck geschiedt op risico van de tussenpersoon die aanvaardt, ingeval er geen of onvoldoende dekking bestaat.

13. Annaliteit.

Volgens art. 12 lid 1 van het modelcontract is de premie jaarlijks, een bevestiging van het principe der annaliteit.

Dit spruit voort uit de technische hoofdzaak voor de verzekeraar de risico's over een zekere tijdspanne te compenseren. De «intensiteit» is namelijk niet altijd even groot. In de benzine-branche, bijvoorbeeld, is het bekend dat gedurende zekere perioden (vacantie, week-einden) druk wordt gereden, terwijl het gebruik in andere maanden (wintermaanden) minder veelvuldig is. Vanzelfsprekend zou, ingeval contracten van kortere duur mogelijk zijn, een ongunstige selectie plaats hebben (65). De tarieven voorzien dan ook belangrijke premieverhogingen voor zogenaamde kortlopende verzekeringen (voor minder dan een jaar).

De mogelijkheid die de tarieven bieden de jaarpremie in gedeelten (fractionering per 3 of 6 maanden) te voldoen, is niet als een uitzondering op het vermeld beginsel te beschouwen (66). Het betreft hier eenvoudig een gemak van betaling (67), waarvoor trouwens

een lichte toeslag (compensatie van het renteverlies) wordt gevraagd.

14. Ondeelbaarheid.

Met het vorig nummer hangt nauw samen de kwestie van de ondeelbaarheid van de premie.

1. Het begrip «ondeelbaarheid» komt in verschillende betekenissen voor. Toegepast op een «schade» brengt het mee, dat wanneer de gebeurtenis plaats heeft vóór de afloop van de verzekering, de verzekeraar niettemin ook instaat voor de daarna intredende gevolgen (68).

Deze ondeelbaarheid moet niet verward worden met het begrip «ondeelbaar contract» (69), dat i.v.m. ons onderwerp o.m. meebrengt, dat een schorsing van de waarborg wegens niet betaling van de premie voor een bepaald risico, zich uitstrekt tot alle gedekte risico's (70); zie infra, nr 23.

«Ondeelbaarheid» toegepast op de premie betekent onderscheidenlijk:

a) Afwijking bij overeenkomst van de schulddeling die van rechtswege plaats heeft voor de erfgenamen van de overleden verzekeringnemer (art. 873 en 1220 B.W.). Deze afwijking vinden we in art. 32 lid 1, modelcontract (infra, nr 16.4).

b) Verscheidenheid van risico's, ondergebracht in één polis (verg. art. 26, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen) en berekend tegen verschillende premies, waarvan het totaal bedrag als een onsplitsbaar geheel wordt beschouwd (70).

c) Verschuldigdheid van de gehele jaarpremie, ook al eindigt het contract in de loop van het verzekeringsjaar. In dat geval wordt de premie niet pro rata temporis gerestitueerd of zijn de nog te vervullen fracties van de premie verschuldigd (71).

Het is in deze derde betekenis, dat de kwestie van de ondeelbaarheid hier wordt behandeld.

2. Sedert het arrest van het Hof van Verbreking van 1 maart 1866 (72) waren rechtspraak en rechtsleer het eens, dat de verzekeringspremie uit haar aard ondeelbaar is. Hierin is verandering gekomen, nadat hetzelfde Hof een voorziening in verbreking tegen een vonnis van de Koophandelsrechtbank van Brussel, dat de ondeelbaarheid niet aanvaardde (73), verwierp in zijn arrest van 30 november 1944 (74).

De kentering is merkbaar in de rechtsleer (75) en duidelijk in de rechtspraak (76). Het valt m.i. echter moeilijk te betwisten, dat de stelling der ondeelbaarheid stevig is gefundeerd.

3. Men is deze vooral met juridische argumenten te lijf gegaan. Het betreft hier een gebied, waarin de overwegingen van technische aard de contractuele betrekkingen beïnvloeden (zie supra, nr 2.2), aldus:

a) De annaliteit van de premie berust op de behoefte de risico's, op welk tijdstip deze ook worden gerealiseerd, over vaste perioden, het jaar, te compenseren (supra, nr 13).

b) Deze compensatie gebeurt niet per contract maar over het geheel van de portefeuille. De verzekeraar moet over het totaal van de premies beschikken om de in de loop van het jaar voorkomende schaden te kunnen betalen. De per contract betaalde premie verliest haar individualiteit in het fonds van de bijdragen van alle verzekerden.

c) Het is trouwens meestal niet mogelijk de inten-

siteit van het risico gelijkelijk over het jaar te verdelen (supra, nr 13). Zeker, ook de duur van de overeenkomst is een factor in de premiebepaling, maar het is m.i. niet juist daaruit af te leiden (⁷⁷), dat de kanssen op verwezenlijking van het risico bij voortijdige beëindiging van de verzekering in dezelfde mate verminderd zijn.

De premie is immers niet dag voor dag, maar per jaareenheid berekend. Een verzoek om premie-restitutie wegens tijdelijk beperkt gebruik van het voertuig is dan ook ongegrond (⁷⁸).

d) De discussie, gebracht op het plan van de «oorzaak», die in de wederkerige contracten de grond voor de wederprestatie uitmaakt (supra, nr 4.1), dient eveneens met de technische werkelijkheid rekening te houden.

Het niet verbruikte premiegedeelte is niet «zonder oorzaak», want belooft de verzekeraar dekking over het gehele jaar, de verzekerde is hem de bedongen jaarpremie verschuldigd, zelfs als het contract om een geldige reden voortijdig afloopt.

Het gaat immers niet op dat, wanneer de schade in de loop van het jaar voorvalt (bijvoorbeeld bij dekking van het voertuig tegen diefstal), de verzekeraar na betaling van de schadevergoeding nog pro rata temporis premie zou moeten terugstorten (⁷⁹).

e) Indien het contract voortijdig afloopt, waarom zou de billijkheid kunnen worden ingeroepen tegen de verzekeraar, wanneer de reden ligt in een ongunstig schadeverloop (waaraan de verzekerde debet is) of in een geval van overmacht e.d. (waaraan geen van beide partijen schuld draagt)?

f) Tenslotte (⁸⁰) past de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, zonder het woord in de mond te nemen, het principe van de ondeelbaarheid zelf toe in artikel 16: «Geen verlies of schade veroorzaakt door de daad of de zware fout van de verzekerde, valt ten laste van de verzekeraar; deze mag zelfs de premie behouden of vorderen indien hij reeds risico gelopen heeft» (⁸¹).

Zelfs artikel 30 van genoemde wet, dat bij vreemding van de verzekerde zaak het niet gelopen premiegedeelte aan de nieuwe eigenaar ten goede laat komen, is een bevestiging van de ondeelbaarheid van de jaarpremie (⁸²). Anders zou het premiegedeelte aan de verzekeringnemer zelf moeten worden uitgekeerd.

Op grond van deze argumenten schaar ik mij achter de stelling der ondeelbaarheid. Ze ondersteunen, zo nodig, een uitdrukkelijk beding van die strekking, dat in de polis zou zijn opgenomen (⁸³).

4. Hoe staat het nu met de ondeelbaarheid van de jaarpremie in de verplichte autoverzekering? De Algemene Voorwaarden van het modelcontract bevatten daaromtrent geen uitdrukkelijk beding.

Sommigen (⁸⁴) houden het bij de hier verdedigde these. Anderen (⁸⁵) zien er de bevestiging in, dat de premie deelbaar is en menen consequent, dat bij fractionering van de premie in geval van verdwijning van het risico de daarna te vervallen premiegedeelten niet verschuldigd zijn. Opmerkelijk is de (facultatieve) clause, die in dat laatste geval in de «bijzondere voorwaarden» wordt opgenomen en een correcte oplossing aan het delicate probleem der ondeelbaarheid geeft (⁸⁶). Ik kom er aanstonds op terug (infra, nr 14.8).

Weer een andere schrijver (⁸⁷) maakt alleen gewag van het reeds genoemde feit, dat volgens de recht-

spraak de premie materieel deelbaar is, doch dat de deelbaarheid kan worden bedongen. Hij voegt eraan toe, dat zulk een beding niet voorkomt gezien de in het modelcontract voorkomende gevallen van restitutie van de premie (wat juist is) en omdat bij fractionering van de premie, op verzoek van de verzekeringnemer, de ondeelbaarheid kan worden bedongen (wat m.i. minder nauwkeurig is, daar de annaliteit er niet mee mag worden verward).

5. Het modelcontract voorziet bij voortijdige afloop van de overeenkomst de volgende terugbetalingen van premie:

1° Ingeval de maatschappij de polis in een der in artikel 30 opgesomde gevallen (⁸⁸) opzegt, daaronder uitgezonderd de opzegging wegens niet betaling van de premie (infra, nr 25.2).

De periode waarover restitutie pro rata temporis plaats vindt, neemt een aanvang 14 dagen na de verzending van de kennisgeving van opzegging.

2°. Bij overgang van eigendom van het motorrijtuig, waarbij verschillende gevallen zijn te onderscheiden (verg. infra, nr 16.8):

a) opeising in eigendom door de overheid, met terugstorting van het niet verbruikte premiegedeelte van het ogenblik af, waarop deze overheid het motorrijtuig in bezit neemt (⁸⁹); artikel 31 lid 1, modelcontract;

b) opzegging door de erfgenamen bij overlijden van de verzekeringnemer, welke mogelijkheid gedurende 3 maanden daarna openstaat; artikel 32 lid 2, modelcontract;

c) overdracht (onder levenden) van de eigendom van het motorrijtuig, doch alleen in het bijzondere geval, dat als gevolg daarvan het contract gedurende 5 jaar geschorst is geweest (^{89a}) (art. 34 lid 2 en 3 modelcontract) en op voorwaarde en in zoverre de overdracht tijdig ter kennis van de maatschappij werd gebracht (zie infra, nr 17.5).

3° In geval van beëindiging van het risico wegens een andere oorzaak dan onder 2° hiervoor vermeld; artikel 35, modelcontract, op voorwaarde en in zoverre dat feit tijdig aan de maatschappij kenbaar is gemaakt (zie infra, nr 16.8 onder b).

De teruggave van het niet verbruikte premiegedeelte is integraal in de gevallen onder 1e, 2e a) en 3e; ze vindt plaats onder aftrek van 25 % (beheerskosten) in de beide overige gevallen; zie ook infra, nr 14.8.

6. Te reserveren is het voorlopig speculatieve geval van fictieve verlenging van de dekking, bedoeld in het (tegenwoordig) art. 13 van de wet van 1 juli 1956, dat nog niet in werking is getreden.

De verzekeraar blijft tegenover de benadeelde personen tot schadeloosstelling gehouden gedurende de fatale termijn van 16 dagen, een aanvang nemend na de kennisgeving. Is de verzekeringnemer over die tijd premie verschuldigd, moet dus daarmee rekening worden gehouden bij de (berekening van) premieretuggave?

De vraag is ingewikkelder dan ze lijkt. De mening kan verdedigd worden, dat de contractueel tot de afloop van het contract verschuldigde premie deze fictief verlengde dekking omvat; dat het m.a.w. aan de maatschappij is om daarmee bij de vaststelling van haar premie rekening te houden (⁹⁰).

7. Het verhaal van de terug te betalen premie is

onderworpen aan de driejarige verjaringstermijn van art. 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen⁽⁹¹⁾. Het is onbetwistbaar een vordering, die «afgeleid wordt», «voortvloeit» uit de verzekering.

8. Hoewel voor de stelling, dat de jaarpremie uit haar aard ondeelbaar is, veel valt te zeggen (supra, nr 14.3), meen ik, dat ze in de verplichte autoverzekering een ernstige deuk heeft gekregen⁽⁹²⁾.

Wanneer de polis geen uitdrukkelijk beding bevat, gelijk het geval is voor het modelcontract, is de kwestie van de «natuurlijke» ondeelbaarheid uiteindelijk een zaak van interpretatie van de overeenkomst⁽⁹³⁾. In casu hebben de makers van het modelcontract, door in tal van gevallen uitdrukkelijk een premierestitutie te voorzien, praktisch de stelling van de materiële deelbaarheid der jaarpremie aanvaard.

Iets anders is de vraag, of die afwijking van het beginsel gelukkig is geweest. Het dunkt mij, dat men in elk geval niet de oplossing van de integrale teruggave kan toejuichen, omdat deze geen rekening houdt met de annulering van de premie, die toch wél in de polis (artikel 12 lid 1) is opgenomen.

Zoals reeds gezegd is bij splitsing van de jaarpremie in semestriële of trimestriële fracties een bijzondere clause voorzien (supra, nr 14.4), die aansluit bij het tarief voor kortlopende verzekeringen. Om rekening te houden met de doorgaans verspreide intensiteit van het risico, wordt in dat geval een verhoging van de premie gevraagd (supra, nr 14.3); men betaalt bijvoorbeeld voor 3 maanden (vaste termijn) de premie, overeenstemmend met de helft van een jaarpremie, enz. De maatschappij heeft het recht, bij fractionering, de opslag te innen⁽⁹⁴⁾. Een dergelijke oplossing is in elk geval rationeler en doet tevens recht wedervaren aan het belang van de maatschappij, die kortingen geeft voor langlopende contracten, indien deze een voortijdig einde nemen.

9. Men wachte zich ervoor de conventionele afspraken nopens de premieruggaven te verwarren met de kwestie van het eventueel premiebehoud bij de vernietiging van het contract.

De artikelen 10 en 11 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, die deze materie regelen, hebben slechts betrekking op de gevallen waarin de overeenkomst nietig wordt verklaard en de teruggave, die bij goede trouw van de verzekerde (behoudens dubbele verzekering, waarbij de kwade trouw door een vermoeden «juris et de jure» vaststaat) steunt eenvoudig op het feit, dat de verzekeraar alsdan geen risico heeft gelopen⁽⁹⁵⁾.

15. Premiewijziging.

Premiewijziging kan voortvloeien uit een verandering van het tarief van de maatschappij of een wijziging van het risico in de loop van het contract.

1. Het tarief is vastgesteld op grond van statistisch of minstens empirisch verzamelde gegevens betreffende de schaderesultaten volgens homogene groepen van risico's (supra, nr 6.2). De gezamenlijke uitslagen kunnen op de duur blijken onder de verwachtingen te liggen, onder invloed van de toenemende verkeersdichtheid, de stijging van het levenspeil (lonen en prijzen), de rechtspraak-fluctuaties, enz.

Het zou gevaarlijk zijn voor de maatschappij, die het premiefonds van de mutualiteit der verzekerden goed dient te beheren (supra, nr 2.2), niet de mogelijkheid te hebben het tarief van de bestaande, langlopende contracten aan de gewijzigde stand van za-

ken aan te passen⁽⁹⁶⁾. Sedert de invoering van de verplichte verzekering is dat reeds verschillende keren moeten gebeuren. Maar de nieuwe tariefvoorwaarden kunnen, behoudens de hierna, nr 15.6, te vermelden uitzonderingen, niet aan de verzekeringnemer worden opgelegd.

Uit artikel 15, modelcontract⁽⁹⁷⁾ volgt:

1° de verzekeringnemer heeft 30 dagen na de kennisgeving de gelegenheid om zijn polis op te zeggen;

2° de uit de tariefwijziging voortvloeiende premieverhoging gaat ten vroegste in op de jaarlijkse vervaldag volgend op de kennisgeving;

3° wanneer de kennisgeving niet ten minste 3 maanden vóór die jaarlijkse vervaldag geschiedt, wordt de oude premie na die vervaldag pro rata temporis gehandhaafd tot wanneer de termijn van 3 maanden is verstreken.

Gedurende genoemde termijn (3°) heeft de verzekeringnemer de gelegenheid met zijn maatschappij of met een andere te onderhandelen⁽⁹⁸⁾.

2. De bij de invoering der verplichte verzekering toegepaste tariefverhoging heeft aanleiding gegeven tot een uitgebreide, tegenstrijdige en verwarde jurisprudentie.

Tengevolge van de laattijdige publicering van de invoeringsbesluiten waren de maatschappijen materieel in de onmogelijkheid de in de bestaande polissen voorziene procedure, soortgelijk aan artikel 15, modelcontract, te volgen. Zij meenden intussen zich op grond van een overgangsbepaling in de wet van 1 juli 1956 (artikel 24) daarvan ontslagen te kunnen achten en hun verzekerden door middel van een circulaire met bijgevoegd «aanpassingsaanhangel» voor een volledige feit te mogen plaatsen⁽⁹⁹⁾.

Ik heb destijds uitvoerig betoogd, dat het terzake ingeroepen artikel 24 van de wet van 1956 in feite geen toepassing kan vinden⁽¹⁰⁰⁾. Inderdaad is de betekenis van al deze discussies merkkelijk verminderd door de neerlegging op 8 december 1961 van een wetsontwerp, dat o.m. de beruchte overgangsbepaling vervangt door een nieuwe tekst⁽¹⁰¹⁾. Enkele punten uit de overvloedige rechtspraak bezitten echter een blijvende waarde.

3. Moet de aanzegging der premieverhoging per aangetekend schrijven worden gedaan? Het modelcontract vermeldt daaromtrent niets, maar gezien het een bewijsmiddel betreft volstaat de erkenning van de verzekerde de aanzegging te hebben ontvangen⁽¹⁰²⁾.

4. In tal van gevallen besliste de rechtspraak, dat de verzekerde zijn recht op betwisting van de premieverhoging verbeurt, doordat hij deze door betaling zonder voorbehoud stilzwijgend heeft aanvaard⁽¹⁰³⁾.

5. De verzekeraar kan zijn wederpartij niet een verandering in zijn tarief, evenmin als elke andere wijziging in de polisvoorwaarden opleggen⁽¹⁰⁴⁾. Men dient de twee punten goed uit elkaar te houden, omdat somtijds de polisverandering (voorbeeld: het eigen risico) in het tarief van de maatschappij is opgenomen. De procedure van artikel 15, modelcontract is daarop m.i. niet van toepassing.

6. Het modelcontract voorziet in twee gevallen de verplichting voor de verzekeringnemer een tussentijdse tariefwijziging te aanvaarden. Het eerste heeft betrekking op de vervanging van het verzekerde motorrijtuig, hetzij in de loop van de overeenkomst bij onmiddellijke vervanging, hetzij na «schorsing» van het contract, wanneer de vervanging wordt uitgesteld (dan

kan het, theoretisch, ook het vroeger verzekerde voertuig zijn).

« Wordt het overgedragen motorrijtuig door een ander vervangen, dan moet de verzekeringnemer daarvan mededeling doen aan de Maatschappij binnen dezelfde termijn van acht dagen die volgt op de overdracht en blijft het contract van kracht *aan de voorwaarden van het tarief dat op het ogenblik van de vervanging bij de Maatschappij van toepassing is* » (lid 3 van art. 33, modelcontract).

« In geval van schorsing van het contract moet de verzekeringnemer, die vóór het verstrijken van het vijfde jaar van de schorsing het hierna omschreven motorrijtuig of enig ander motorrijtuig in het verkeer brengt, daarvan mededeling doen aan de Maatschappij en wordt het contract opnieuw in werking gesteld *aan de voorwaarden van het tarief dat op dat ogenblik bij de Maatschappij van toepassing is* » (lid 1 van art. 34, modelcontract). Het «schorsingsaanshangsel» bepaalt gewoonlijk uitdrukkelijk, dat genoemd artikel van toepassing is, zodat misverstand omtrent eventuele afwijking is uitgesloten.

De geldigheid van dit soort clausules is wel eens betwist geworden⁽¹⁰⁵⁾, maar wordt tegenwoordig door de rechtspraak aangenomen⁽¹⁰⁶⁾.

Het tweede geval vinden we in artikel 14, modelcontract, dat luidt: « De nieuwe premies en de eventuele premieverhogingen betreffende de bij artikel 9 bedoelde wijzigingen, zijn verschuldigd vanaf het intreden van de wijzigingen en worden berekend *volgens de tarieven die bij de Maatschappij van toepassing zijn op het ogenblik van de risicowijziging* ».

Het hierin geciteerde artikel 9 bepaalt: « Dit contract is opgemaakt volgens de verklaringen van de verzekeringnemer (lid 1). De verzekeringnemer moet aan de Maatschappij kennis geven van de in de loop van het contract ingetreden wijzigingen van ieder essentieel kenmerk van het risico, die dit laatste kunnen verzwaren (lid 2). In zodanig geval *past de Maatschappij, overeenkomstig artikel 14, de premie aan, onverminderd haar recht om het contract op te zeggen, zoals bepaald bij artikel 30 (lid. 3)* ».

Ik treed hier niet in de vraag *wanneer* er aanleiding is tot aanpassing van de premie, gelet op het verschil in redactie tussen artikel 9, modelcontract en artikel 31, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen⁽¹⁰⁷⁾. Ik merk alleen nog op, dat, hoewel art. 14, modelcontract geen termijn aangeeft, de maatschappij die van de verzwaaring van het risico kennis heeft (bijvoorbeeld door het enkele feit van de aangifte van een schade) niet mag «stilzitten», op gevaar af de conventionele of wettelijke sancties niet te mogen toepassen⁽¹⁰⁸⁾.

7. De maatschappijen die gemachtigd zijn de zogenaamde vervoersbranches te doen, zijn in hun tarieven gebonden door de overheidscontrole.

Bedoelde branches zijn: de openbare autobusdiensten, de bijzondere autobusdiensten, de autocardiens, de taxi- of huurautodiensten, diensten ingericht door een werkgever voor het vervoer van zijn personeel, idem ingericht door hotels, luchtvaartondernemingen, hospitalen en klinieken, het vrachtovervoer, d.i. het vervoer van zaken, hetzij voor eigen rekening, hetzij (betaald) voor rekening van derden⁽¹⁰⁹⁾.

Een overgangsbepaling van de wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering (lid 2 van artikel 23) heeft de reglementering betreffende deze «gecontroleerde branches»⁽¹¹⁰⁾, in afwachting van een algemene controle, gehandhaafd en deze blijft dus integraal van kracht⁽¹¹¹⁾.

De bestaande « Ministerieepolissen » werden evenwel bij de invoering van de genoemde wet vervangen door het eenvormig modelcontract, met het gevolg dat de in die polissen voorkomende speciale bepalingen, welke door de overheid waren geïnspireerd, zijn komen te vervallen. De kwesties betreffende de tarifiering en clausulering blijven daarentegen onderworpen aan het toezicht van de overheidsdiensten.

De maatschappijen die wijzigingen wensen aan te brengen aan hun (gedeponeerde) tarieven of aan de clausules, dienen daartoe vooraf de goedkeuring van de controledienst te hebben verkregen⁽¹¹²⁾. Gezien het hier een reglementering van openbare orde betreft, zou de rechter een eventuele overtreding, onverminderd de eventuele administratieve sancties, ongedaan kunnen maken⁽¹¹³⁾.

Kan een verzekerde, die tengevolge van de invoering van zulke bijzondere reglementering daaronder komt te vallen, zijn polis opzeggen bij verhoging van het tarief dat was goedgekeurd door de controledienst⁽¹¹⁴⁾? Het geval zal stellig moeten worden opgelost in het raam van de overgangsbepalingen van de wet van 1 juli 1956, die momenteel het voorwerp uitmaken van een wetsontwerp tot wijziging daarvan⁽¹⁰¹⁾.

8. Behoudt de verzekeringnemer, die zich een verhoging van premie ziet opgelegd op grond van artikels 14, 33 of 34, modelcontract, het recht zijn polis op te zeggen met toepassing van art. 15 modelcontract (supra, nr. 15.1)?

Juist bij de invoering van de verplichte verzekering heeft het Hof van Cassatie de voorziening in verbreking verworpen tegen een vonnis, dat op deze vraag, toegepast op een oude polis, bevestigend had geantwoord⁽¹¹⁵⁾. Het belang van deze beslissing mag m.i. niet worden overschat⁽¹¹⁶⁾, want kennelijk was het vonnis a quo ingegeven door de gedachte, dat de gevraagde premieverhoging buitensporig was⁽¹¹⁷⁾.

In het systeem van het modelcontract behoren m.i. de beide mogelijkheden (enerzijds de procedure van artikel 15, anderzijds de artikelen 14, 33 en 34) gescheiden worden gehouden, zowel omwille van de plaats in de context⁽¹¹⁸⁾ als vanwege de verscheidenheid van beide situaties⁽¹¹⁹⁾. Maar de polistekst zou aan duidelijkheid hebben gewonnen, indien gelijk het op andere plaatsen het geval is de niet toepasselijke bepalingen zouden zijn uitgeschakeld.

9. Quid bij vermindering van het risico? Artikel 9, modelcontract spreekt alleen van verzwaaringen, maar het lijkt billijk, dat de verzekeringnemer in het algemeen aanspraak kan maken op een overeenkomstige aanpassing, c.q. vermindering van zijn premie, ten einde het evenwicht tussen de contractuele prestaties te herstellen⁽¹²⁰⁾.

Een dergelijk recht heeft de verzekeringnemer echter niet in geval van een minder intensief gebruik van zijn motorrijtuig (supra, 14.3 onder c)⁽⁷⁸⁾.

De aanpassing geschiedt daarentegen automatisch bij vervanging van het verzekerde motorrijtuig (supra, 15.6).

10. Volledigheidshalve wijs ik er nog op, dat in de loop van het contract de premie kan worden verhoogd, doordat bepaalde bedongen kortingen vervallen, indien het motief daartoe is weggevallen (voorbeelden: vermindering van het wagenpark, uitschakeling van een reservewagen, uitbreiding tot andere bestuurders, verg. supra, nr. 7.2). De «bijzondere voorwaarden» verwijzen over het algemeen naar die aanpassing, onder de verplichting voor de verzekering-

nemer de maatschappij van een verandering in de situatie op de hoogte et stellen.

16. Beëindiging van de verzekering.

Rond dit onderwerp bestaan verschillende kwesties, die verband houden met de premiebetaling. In het algemeen houdt de verplichting tot premiebetaling op, zodra de dekking tegenover de verzekerden een einde neemt. Ze ontstaat weer, wanneer zich omstandigheden voordoen, die partijen toen hadden voorzien (zie hier-voor infra, nr. 17).

De dekking kan op verschillende wijze worden beëindigd.

1. Het contract kan aflopen, wanneer de daarvoor voorziene duurtijd is verstreken. Hier doen zich geen problemen voor, behalve in de situatie van art. 13 van de wet van 1 juli 1956 (zie supra, nr. 14.6). Het gaat hier uitsluitend om zogenaamde vaste-termijnpolissen met vaste duur, gesloten in afwijking van art. 29 lid 2, modelcontract.

2. In de loop van het contract kan het, bij onderling goedvinden door partijen, door een ander worden vervangen. Het reeds betaalde maar nog niet verbruikte gedeelte van de premie wordt dan ten voordele van de nieuwe polis geboekt en gewoonlijk verrekend in de «kontante premie» (zie supra, 8.1).

In wezen verschilt dit geval niet van dat bij «voortzetting» van de verzekering, dat hierna (nr. 17.8) wordt behandeld (denk aan de eigen taal der verzekeraars, supra, nr. 5.1). De maatschappij hecht er evenwel een bijzondere betekenis aan (meestal ontvangt de polis een ander volgnummer), omdat gewoonlijk de duurtijd van het contract opnieuw begint te lopen.

Men kan er ook onder laten vallen de opzegging «pro forma», die de verzekerde doet om een andere tussenpersoon, die een zogenaamd «plaatsingsmandaat» (121) had ontvangen, te begunstigen door een nieuw contract te sluiten.

Het belang, dat maatschappij of tussenpersoon aan zulke vervangingen hechten, komt tot uitdrukking in de vorm van de aanpassing: nieuwe polis, in plaats van een eenvoudig aanhangsel dat voldoende zou zijn (infra, nr. 17.8).

3. De opzegging is mogelijk door één van beide partijen op grond van een beding in de polis (art. 29 lid 2, mogelijk voor beide partijen, minstens 3 maanden vóór de afloop van een verzekeringsperiode; art. 30, mogelijk voor de maatschappij alleen, met ingang 14 dagen na de kennisgeving).

In het tweede geval geschiedt premierestitutie pro rata temporis, de opzegging wegens niet betaling der premie uitgesloten. In het andere geval loopt de polis af bij het verstrijken van de verzekeringsperiode (vergelijk ook hier voor de situatie van art. 13, wet van 1 juli 1956, supra, nr. 14.6).

4. Bij overlijden van de verzekeringnemer moet het gemeen recht (art. 1122 B.W.) worden toegepast (122), d.w.z. de overeenkomst loopt door ten behoeve van de erfgenamen en rechthebbenden, want het modelcontract is niet «intuitu personae» afgesloten (123).

Dit is ook het systeem van de polis, met dien verstande dat de maatschappij zich het recht voorbehoudt (art. 30, 8e) haar binnen 30 dagen na kennisgeving op te zeggen en dat de erfgenamen hetzelfde recht bezitten gedurende 3 maanden na het overlijden van de verzekeringnemer (lid 2 van art. 32). In beide gevallen gebeurt premierestitutie pro rata temporis, berekend bij opzegging door de maatschappij 14 dagen

na de kennisgeving, bij die door de erfgenamen onmiddellijk ingaand maar onder aftrek van 25 % (beheerskosten).

Op grond van art. 32 lid 1, modelcontract zijn de erfgenamen solidair tot premiebetaling gehouden (124); zie ook supra, nr. 14.1 onder a).

5. Zoals eerder vermeld (supra, nr. 4.2 en 4.3), is de kwestie van de ontbinding wegens wanprestatie op grond van art. 1184 B.W. een omstreden punt.

Volgens sommigen (17) is ontbinding ex nunc mogelijk. Op grond van het beginsel der ondeelbaarheid van de premie behoudt de maatschappij, die geen contractbreuk pleegde, het niet gelopen gedeelte, hoewel ook deze oplossing voor het modelcontract aanvechtbaar is (supra nr. 14.8). Pleegde zij echter wanprestatie, dan dient premierestitutie te geschieden op grond van billijkheidsoverwegingen.

Voor het te reserveren geval van art. 13, wet van 1 juli 1956, zie supra, nr. 14.6.

6. Het contract kan voorts worden vernietigd om verschillende redenen, bekend uit het gemeen recht of uit de wet op de verzekeringen (125).

Hier moet onderscheiden worden volgens het geval een vernietiging ex nunc of ex tunc wordt uitgesproken. Het geeft respectievelijk aanleiding tot premierestitutie (de overeenkomst wordt geheel ongedaan gemaakt, de verzekeringnemer moet ook de schade-uitkeringen terugstorten) of niet (hiervoor nr. 16.5).

Bij toepassing van art. 10 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen mag de verzekeraar de premie behouden, indien de verzekerde te kwader trouw was (verzwijging), wat bij dubbele verzekering steeds wordt aangenomen (zie ook supra, nr. 14.9).

Voor de kwestie der fictieve verlenging van de dekking (art. 13, wet van 1 juli 1956), zie supra, nr. 14.6.

7. De schorsing van het contract kan zuiver conventioneel maar ook wettelijk (126) zijn. Het contract blijft in stand, doch de uitvoering ervan wordt tijdelijk stopgezet (127).

Gewoonlijk wordt bij het opmaken van het schorsingsaanshangsel, bijvoorbeeld wegens het tijdelijk niet gebruiken van het motorrijtuig, bedongen, dat bij voortzetting van de verzekering de duurtijd daarvan wordt verlengd ter voleinding van de overeengekomen termijn. In dat geval bestaat niet het probleem betreffende de vraag of die verlenging van rechtswege plaats heeft (128). Het op het ogenblik van de schorsing nog te verbruiken premiegedeelte wordt vanzelfsprekend niet teruggestort maar komt de verzekerde ten goede, eventueel met de «kontante premie» (supra, nr. 8.1) verrekend, bij het weer van kracht worden van de verzekering.

Het modelcontract voorziet nog een schorsing «van rechtswege» (lid 2 van art. 32), t.w. wanneer het verzekerde motorrijtuig door de overheid in huur wordt opgeëist, en wel door het enkel feit dat deze het in bezit neemt (de verzekering loopt echter door bij gelijktijdige opeising van de gebruikelijke bestuurder, lid 3 van art. 32).

De schorsing treedt dus in zonder dat een kennisgeving vereist is. De polis rept niet over premierestitutie, maar het is normaal dat er rekening mee wordt gehouden bij het weer van kracht worden van de verzekering, waarvan de duur trouwens voor de tijd van de schorsing wordt verlengd.

8. De verzekering eindigt ook bij verdwijning van het risico. Hieronder volgen verschillende voorbeelden,

die even goed onder een van de vorige gevallen hadden kunnen worden geplaatst.

Het risico is namelijk een van de wezenlijke bestanddelen van de overeenkomst (voor het begrip, zie supra, nr. 5). Het wegvallen daarvan maakt er ipso facto een einde aan (¹²⁹). Zelfs eindigt de overeenkomst zonder dat de gebeurtenis aan de verzekeraar wordt gemeld (¹³⁰).

Het eenvoudig niet gebruiken van het motorrijtuig, terwijl de mogelijkheid daartoe bestaat, levert echter geen geval van verdwijning van het risico op (¹³¹).

Ziehier enkele vaststaande gevallen:

a) Opeising in eigendom van het verzekerde motorrijtuig. Art. 31 lid 1, modelcontract voorziet dan de ontbinding van rechtswege van de polis en terugbetaling (zonder aftrek) van het niet verbruikte premiegedeelte.

Deze oplossing is logisch, want het gedekte object raakt uit handen van de verzekeringnemer. Even vanzelfsprekend bepaalt het derde lid, dat de verzekering doorloopt, indien de opeisende overheid mede de verplichting voor de verzekerde of diens aangestelde omvat het motorrijtuig te besturen (deze regeling heeft minder zin bij opeising door de Belgische Staat, die immers «zijn eigen verzekeraar» is, art. 14, Wet van 1 juli 1956).

b) Vernietiging van het motorrijtuig of elk feit, dat daarmee kan worden gelijkgesteld (versleping naar een autokerkhof, totale aftakeling e.d.).

De verzekeringnemer heeft de plicht (art. 35, modelcontract) de maatschappij onmiddellijk van zulk een feit kennis te geven, maar het artikel bepaalt niet uitdrukkelijk (met reden!), dat de overeenkomst van rechtswege is ontbonden (¹³²).

De tekst is niet zeer duidelijk omtrent het lot van de premie, doch het blijkt wel dat deze van het ogenblik der verdwijning af in principe wordt teruggestort (¹³³). Het resterende gedeelte wordt echter pro rata temporis als boete behouden, respectievelijk blijft verschuldigd tot aan het ogenblik der kennisgeving. Uiteraard gaat het hier om reeds vervallen premies, daar de maatschappij zelfs niet als boete recht zou hebben op na de vernietiging vervallen jaarpremies.

c) Overdracht van eigendom van het motorrijtuig. Dit geval wordt hierna onder nr. 17 behandeld. In tegenstelling tot de onder a) en b) vermelde voorbeelden heeft de verzekeringnemer namelijk de verplichting een vervangend voertuig bij dezelfde maatschappij te laten verzekeren. Blijkbaar zijn de opstellers van de polis ervan uitgegaan, dat een dergelijke verplichting niet moest gelden, indien het risico buiten de wil van de verzekeringnemer (t.w. door het «feit» van de overheid, toeval of overmacht) verdwijnt.

17. Voortzetting van de verzekering.

1. De verplichting van de verzekeringnemer de verzekering bij vervanging van zijn voertuig voort te zetten is neergelegd in de volgende teksten van het modelcontract:

Artikel 33.

«In geval van overdracht van het hierna omschreven motorrijtuig moet de verzekeringnemer daarvan binnen acht dagen mededeling doen aan de Maatschappij, en in dit geval blijft de dekking van het contract hem verworven. Is de termijn van acht dagen verstreken, dan blijft de vervallen premie pro rata temporis, als boete, aan de Maatschappij verworven

of verschuldigd, tot op het ogenblik dat de overdracht haar ter kennis zal zijn gebracht.

Behoudens andersluidend beding gaat het contract niet over op de overnemer van het motorrijtuig.

Wordt het overgedragen motorrijtuig onmiddellijk door een ander vervangen, dan moet de verzekeringnemer daarvan mededeling doen aan de Maatschappij binnen dezelfde termijn van acht dagen die volgt op de overdracht en blijft het contract van kracht aan de voorwaarden van het tarief dat op het ogenblik van de vervanging bij de Maatschappij van toepassing is.

Wordt het overgedragen motorrijtuig niet onmiddellijk vervangen, dan wordt het contract geschorst in de voorwaarden bij artikel 34 bepaald.»

Artikel 34.

«In geval van schorsing van het contract moet de verzekeringnemer, die vóór het verstrijken van het vijfde jaar van de schorsing het hierna omschreven motorrijtuig of enig ander motorrijtuig in het verkeer brengt, daarvan mededeling doen aan de Maatschappij en wordt het contract opnieuw in werking gesteld aan de voorwaarden van het tarief dat op dat ogenblik bij de Maatschappij van toepassing is.

Gedurende de hiervoor bepaalde termijn van vijf jaren wordt het premiegedeelte, berekend van de datum van de overdracht of van de laattijdige mededeling van die overdracht tot de volgende vervaldatum, op het krediet van de verzekeringnemer geboekt. Indien het contract opnieuw in werking gesteld wordt vóór het verstrijken van de termijn van vijf jaren, wordt het hiervoren bedoelde premiegedeelte ten bate van de verzekeringnemer in rekening gebracht.

Na afloop van de termijn van vijf jaren houdt de Maatschappij het bewaarde bedrag, na aftrek van vijfentwintig p.c., ter beschikking van de verzekeringnemer.

De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing in geval van schorsing wegens niet betaling van de premie.»

Deze teksten bergen een aantal problemen in zich, waarvan ik die welke samenhangen met de premiebetaling onder dit nummer behandel.

2. De genoemde verplichting tot voortzetting van de verzekering berust op de zogenaamde «getrouwheidsclausule» (art. 29, modelcontract), gezien voor langlopende polissen kortingen worden gegeven (¹³⁴).

De zwakke stee van deze fundering is duidelijk: de verplichting geldt ook voor vaste termijnpolissen en voor die, welke jaarlijks opzegbaar zijn. Bovendien is ze niet bedongen, ingeval de verzekering eindigt bij toepassing van de bepalingen van art. 32 of 35, modelcontract (zie echter supra, nr. 16.8 onder c), zonder dat de verzekeringnemer alsdan de genoten korting heeft terug te storten.

3. Het criterium voor het bestaan van de verplichting is het «gebruik» van het motorrijtuig; het risico blijft in hoofde van de verzekeringnemer bestaan, wanneer hij het gebruikt, ook al zou hij er niet of niet uitsluitend de eigenaar van zijn (¹³⁵).

4. De eigendomsoverdracht doet het risico verdwijnen; in principe vervalt het voorwerp van het contract (verg. supra, nr. 16.8), dat ipso facto een einde neemt (¹³⁶), hoewel anderzijds partijen kunnen overeenkomen de polis te schorsen (¹³⁷).

5. De verzekeringnemer heeft conventioneel (art. 33

lid 1, modelcontract) en wettelijk (art. 12, wet van 1 juli 1956) de plicht zijn verzekeraar op de hoogte te stellen van de overdracht van de eigendom van het verzekerde motorrijtuig. Doet hij het niet binnen acht dagen, dan blijft de vervallen premie pro rata temporis aan de maatschappij verworven of verschuldigd (indien ze nog niet was voldaan) tot aan het ogenblik van de kennisgeving; dit is een geldig beding ⁽¹³⁸⁾. De term «boete» in de polis wijst erop, dat tegenover het behouden premiegedeelte geen waarborg staat.

De polis zegt ook, dat daarentegen de dekking aan de verzekeringnemer verworven blijft indien de kennisgeving van de eigendomsoverdracht binnen de genoemde termijn van acht dagen geschiedt. Volgens de gangbare opvatting wordt hiermee bedoeld, dat de verzekeringsnemer zich voor het vervangend voertuig *zonder meer* gedekt mag achten, indien de vervanging «onmiddellijk» plaats heeft ⁽¹³⁹⁾.

Volgens die mening ook zou het contract eerst na de genoemde termijn om reden van het ontbreken van het object zijn ontbonden. Deze (op zichzelf logische) gevolgtrekking toont aan, dat de stelling enigszins op losse schroeven staat, want welke «inhoud» heeft de overeenkomst, of wat betekent de uitdrukking «de dekking blijft verworven», wanneer het voertuig uit handen van de verzekeringnemer is geraakt ⁽¹⁴⁰⁾? Figuurlijk gesproken is een lege dop geen ei, wat het contract zou moeten zijn om te bestaan.

Ik laat de kwestie, die buiten ons bestek ligt, verder zonder bespreking (zie nog hierna, nr. 17.6). Mij dunkt, dat met de onduidelijke tekst van het modelcontract alleen het boete-karakter van het behouden premiegedeelte wordt onderstreept.

6. Bij niet onmiddellijke vervanging wordt het contract «geschorst» (art. 33 lid 4, modelcontract). Het «aanhangel» verwijst gewoonlijk naar de voorwaarden van de artikelen 33 en 34 en de verzekeringnemer moet dan ook bij latere vervanging het nieuwe motorrijtuig ter verzekering aanbieden om zijn polis «opnieuw in werking te stellen».

Zoals reeds enige malen opgemerkt, is die terminologie eigen aan de taal van de verzekeraar. Wat is immers een contract, dat bij schorsing een «theoretisch bestaan» heeft ⁽¹⁴¹⁾, of een «contrat en léthargie» ⁽¹⁴²⁾?

In werkelijkheid wordt de overeenkomst ontbonden en verbindt de verzekerde zich door een belofte om later te contracteren ⁽¹⁴³⁾.

7. Maar hebben we te doen met een eenzijdige dan wel met een tweezijdige belofte ⁽¹⁴⁴⁾?

De stelling der tweezijdige belofte ⁽¹⁴⁵⁾ houdt in, dat partijen overeenkomen nopens een toekomstig voorwerp (art. 1130 B.W.) en dat hun contract, dat reeds volmaakt is, geen uitwerking kan hebben.

Het gevolg is o.m., dat een later elders gesloten verzekering voor het vervangende voertuig is uitgeschakeld op grond van art. 12, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen en dat de (eerste) maatschappij haar verzekerde kan dagvaarden tot uitvoering van het vooraf gesloten nieuwe contract, ergo tot betaling der premie. Zoals men uit de noot ⁽¹⁴⁶⁾ kan opmaken, wordt deze opvatting niet door het Hof van Cassatie gehuldigd.

Anders is dat, indien men het houdt bij de eenzijdige belofte ⁽¹⁴⁶⁾.

Het «schorsingsaanhangel» bevat slechts een belofte in hoofde van de verzekeringnemer, een verplichting «om te doen», welke bij niet vervulling tot

schadeloosstelling en niet tot betaling van premie aanleiding geeft ⁽¹⁴⁷⁾.

De voorstanders van het «theoretisch voortbestaan van het contract» (zie supra, nr. 17.5) maken hierbij een m.i. subtiel onderscheid, ingeval de kennisgeving van de eigendomsoverdracht binnen 8 dagen zou zijn geschied (anders volgt schorsing):

a) bij vervanging binnen 8 dagen wordt de dekking fictief voortgezet ⁽¹⁴⁸⁾;

b) bij vervanging na 8 dagen (= niet onmiddellijk) eindigt de dekking en wordt het contract verbroken (verzekering-technische term voor «ontbinding») en is er dus niet-verzekering.

8. De voortzetting van de verzekering voor een vervangend motorrijtuig gebeurt doorgaans (verg. echter supra, nr. 16.2) door middel van een «aanhangel», hetzij de overeenkomst tevoren al dan niet was geschorst.

In feite wordt steeds een nieuwe overeenkomst gevormd; partijen wisselen immers opnieuw hun akkoord uit, precies gelijk dat vereist is voor de tot standkoming van elk ander contract ^(148a). Er is echter geen enkel bezwaar tegen hiervoor de administratieve vorm van een aanhangel te bezigen, in welk geval de nieuwe overeenkomst tegen dezelfde voorwaarden als de vroegere wordt gesloten ⁽¹⁴⁹⁾.

Het hier gebruikte woord «schorsing» ⁽¹⁵⁰⁾ beoogt te laten uitkomen, dat beide partijen niet zonder zekere verplichtingen uiteengaan. Er is alleen maar dit verschil, dat de verzekeringnemer bij voortzetting van de verzekering een eventueel nieuw tarief van de maatschappij heeft te aanvaarden (zie supra, nr. 15.6). Bovendien komt in de praktijk het op het ogenblik van de «schorsing» niet verbruikte premiegedeelte aan het later te sluiten contract ten goede.

9. Volledigheidshalve wijs ik nog op artikel 30 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, volgens hetwelk bij overdracht van de verzekerde zaak het nog te lopen premiegedeelte ten goede komt aan de nieuwe eigenaar.

Is het mogelijk het motorrijtuig, dat eigenlijk het voorwerp is ten aanzien waarvan aansprakelijkheid kan worden gelopen, gelijk te stellen met de «verzekerde zaak»? Daar is iets voor te zeggen, want de wetgever van 1874 heeft hierbij zeker, zoals in het algemeen, niet gedacht aan de aansprakelijkheidsverzekering (behoudens het «huurgevaar», waarop genoemd artikel toch van toepassing is).

Wat hiervan zij, artikel 33, modelcontract ⁽¹⁵¹⁾ betekent feitelijk een afwijking van het geciteerde wetsartikel, dat niet van openbare orde is.

(Wordt vervolgd)

Kurt SMULDERS,
Doctor in de rechten,
Lic. in het verzekeringsrecht.

Literatuur

André: Robert André, La loi sur l'assurance automobile obligatoire — J.T. 1954, blz. 340 en 341.

André (1): Comment évaluer les dommages-intérêts moratoires ou compensatoires et les intérêts judiciaires? — Bull. Ass. 1943, blz. 617 e.v.

Bedour: Jean Bedour, Précis des accidents d'automobile, uitg. 1960.

Begerem en De Baets: V. Begerem en H. De Baets, Traité des assurances terrestres, 1880.

Besson: André Besson, Les conditions générales de

l'assurance de responsabilité automobile obligatoire, 1960.

Bouillenne : R. Bouillenne, Nouveau code des transports routiers.

Braas : Braas, Précis de procédure civile, 3e uitg.

Cassart : Cassart, Bodson en Pardon, L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile, 1957.

Cassart (1) : G. Cassart, L'application partielle d'une loi — J.T. 1958, blz. 72 en 73.

Cassin : René Cassin, De l'exception tirée de l'inexécution dans les contrats synallagmatiques, 1914.

Dekkers : R. Dekkers, Handboek van Burgerlijk Recht.

De Page : Henri De Page, Droit Civil Belge.

De Page (1) : L'obligation abstraite en droit interne et en droit comparé, 1957.

Drion : H. Drion, Inaugurale rede van 27 oktober 1955 voor de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam, uitg. Nijhoff.

Erkens : Robert Erkens, Personen- en Vrachtervervoer, 1949.

Farner : H. Farner, Unfall- und Haftpflichtversicherung, 1938.

Frédéricq : L. Frédéricq, Droit commercial.

Janssens-Brigode : André Janssens-Brigode, L'assurance de responsabilité, 1961.

Kluyskens : A. Kluyskens, Beginselen van Burgerlijk Recht.

Laloux : Paul Laloux, Traité des assurances terrestres en droit belge 1944.

L.A.R. : Contrat-type d'assurance obligatoire des véhicules automoteurs, 1957, uitg. « Les Assurés Réunis ».

Lippmann : J.E.M. Lippmann, Verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid, diss. 1951, uitg. 1954.

Malter : Olivier Malter, De la déduction des primes en cas de suspension de l'assurance pour non-paiement. — R.G.A.R. 1963, 7155.

Minet : A. Minet, Principes de l'assurance automobile obligatoire et droits des tiers lésés — J.T. 1957, blz. 473 e.v.

de Miomandre en Minet : Ch. de Miomandre en G. Minte, Code pratique, 1950.

Monette : Monette, De Villé en André, Traité des assurances terrestre, deel 1 (1949) en deel 2 (1954).

Muschart : R. Muschart, Commentaires de la loi du 11 juin 1874 sur les assurances, 1932.

Muschart (1) : La prime d'assurance est-elle divisible? — R.G.A.R. 1942, 3715.

Nonet : Ph. Nonet, Action directe et inopposabilité des exceptions. — Ann. de la Fac. de Droit de Liège, 1963, 68-114.

Picard en Besson : Picard en Besson, Assurance terrestre en droit français, 1938.

Piret : R. Piret, La loi du 1er juillet 1956 sur l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs — Revue Trim. dr. comm., Sirey, 1956, blz. 625 e.v.

Pirlet : R. Pirlet, Manuel de règlement des sinistres-roulage.

Planiol en Ripert : M. Planiol en G. Ripert, Traité pratique de droit civil français, 1932.

Smulders : Kurt Smulders, Premieverhoging en opzegging in de verplichte autoverzekering — R.W. 1959-60, kol. 713 e.v.

Smulders (1) : Eigen recht en rechtstreekse actie in de verplichte autoverzekering — Het Verzekerings-Archief, april 1960, blz. 82 e.v. (in vertaling opgenomen in het Bull. Ass. 1960, blz. 369 e.v.)

Sohr : Frédéric Sohr, L'Etat et les Assurances, 1945.

Van Baarle : K. Van Baarle, Verzekeringsrecht, wet-

geving en commentaar, 1959, uitg. Standaard-Boekhandel

Vandeputte : R. Vandeputte, Handboek voor verzekeringen en verzekeringsrecht.

Van Dievoet : E. Van Dievoet, Het Verzekeringswezen in België, 1940.

Van Gompel, R. Van Gompel, Les conséquences de la cession du véhicule et de son remplacement éventuel en assurance responsabilité civile automobile obligatoire. — Bull. Ass. 1962, blz. 585 e.v.

Van Laer : J.C. van Laer, De positie van de benadeelde in het kader ener aansprakelijkheidsverzekering ter zake van het verkeer met motorrijtuigen — Het Verzekerings-Archief, april 1956, blz. 104 e.v.

Waleffe : F. Waleffe, Cours d'assurances privées, uitg. 1958 (uitg. 1946 : Technique et législation des assurances, deel 1).

Wautier : J. Wautier, L'assurance automobile obligatoire, 1957.

Wautier (1) : La suspension de la garantie de l'assureur en cas de non paiement de la prime — Bull. Ass. 1941, blz. 27 e.v.

Wautier (2) : Le certificat international d'assurance automobile et l'organisation internationale des Bureaux d'assureurs automobiles. — Bull. Ass. 1953, blz. 5 e.v.

Wets : G. Wets, Le régime actuel de la suspension de garantie dans la loi du 1er juillet 1956 — Revue Crit. Jur. B. 1960, blz. 117 e.v.

Wets (1) : Nullité, annulabilité, inexistence du contrat d'assurance — Bull. Ass. 1962, blz. 397 e.v.

Wets (2) : Le statut social de l'agent d'assurances — Bull. Ass. 1951, blz. 23 e.v.

Wets (3) : Le projet de loi relatif à la présomption de faute et à l'assurance obligatoire des automobilistes — Bull. Ass. 1938, blz. 504 e.v.

(1) Zie *Van Dievoet* dl. 2, 4, *Laloux*, nr. 25, *Waleffe* uitg. 1946 nr 3, *Sohr*, 10, nr 3, *Monette*, 42 e.v.

(2) *Monette*, 43, *Sohr*, 51.

(3) Juridische veiligheid is voor een moderne auteur als *Janssens - Brigode* (blz. 23) in de aansprakelijkheidsverzekering zelfs het ware voorwerp van het contract.

(4) *Kluyskens*, nr 61, *Monette*, 76.

(5) *Monette*, 77. Dit geldt temeer nu de verzekerde doorgaans wordt bijgestaan door een deskundige makelaar.

(6) *Monette*, 45.

(7) *Sohr*, 14, haalt de vergelijking aan met een cirkel. In het middelpunt bevindt zich de verzekeraar, individueel verbonden met de verzekerden, geplaatst op de omtrek van de cirkel. Dit instructief beeld maakt het voor ons aanschouwelijk, hoe de belangen der verzekerden via de verzekeraar met elkaar zijn verbonden.

(8) *Monette*, nrs 41 en 262 e.v. Zie ook *Kooph. Brussel* (12e K.) van 27 febr. 1951, Bull. Ass. 1951, 226.

(9) Aldus *De Page* dl. 2, nr 881, *Van Dievoet* dl 2, 6, *Laloux* nr 34, 32, *Cassart* 26. Enige voorbeelden : Burg. Rb. Luik van 18 mei 1937, R.G.A.R. 1938, 2644, Luik van 11 mei 1948, Bull. Ass. 1948, 256, Luik (7e K.), van 6 apr. 1955, Bull. Ass. 1955, 398 + noot R.A., *Kooph. Kortrijk* van 26 maart 1955, R.W. 55-56, 1783.

(10) Zie *Monette*, 96. In dezelfde zin : *Scheidsr. besl.* van 12 sept. 1950, Bull. Ass. 1950, 775. V. Rb. Schaarbeek van 24 febr. 1950, Bull. Ass. 1950, 396.

(11) Zie hiervoor *Wautier*, 150 e.v.

(12) L.A.R., 3 (inleiding). Een uitzondering moet echter gemaakt worden voor de polissen opgemaakt voor de zogenaamde vervoersbranches, waar bijzondere, hetzij verplichte, of vrije clausules gelden (L.A.R., 175, *Wautier*, 215 en de *Miomandre en Minet*, (5e gedeelte).

(13) Zie *Smulders*, 716, waarin wordt gewezen op de betekenis van art. 21, Wet van 1 juli 1956.

(14) Een voorbeeld : Gent (3e Corr. K.) van 12.12.1958, Pas. 1959 II, 99, Bull. Ass. 1960, 411, R.G.A.R. 1960, 6535 en 6550.

(15) *Monette*, 72, *Laloux* nr 28.

(16) *Monette*, 465.

(17) De verzekeringsovereenkomst behoort immers tot de kanscontracten (verg. art. 1978 B.W.) en de ontbinding zou de wederpartij beroven van de goede kansen die zij gehad heeft of die zij hoopt voor te gaan (o.a. *Kooph. Brussel* (2e K.) van 29.9.1955, R.G.A.R. 1957, 5943). Volgens *Monette* zijn de ingebrachte tegenwerpingen geenszins doorslaggevend (blz. 515, noot 4). In dezelfde zin als *Monette*, *Cassart*, 95.

(18) *Monette*, 70, *Laloux*, nr 33.

(19) *Van Baarle*, 35.

(20) *Monette*, 517, *Laloux*, nr 33.

(21) *Monette*, 185.

(22) *Muschart*, 6.

- (23) Zie Janssens - Brigode, 24 e.v., *Monette* 110.
 (24) *Monette*, 173.
 (25) Zie *Wautier*, 103 in noot 1.
 (26) Volgens Burg. Rb. Bergen van 27.3.1950, Bull. Ass. 1950, 597, aktuarissenwerk.
 (27) *Monette*, 186.
 (28) *Waleffe*, nr 10.
 (29) De jongste tarieven der Belgische maatschappijen steunen o.m. op buitenlandse ervaringen inz. het min of meer intensief gebruik, beoordeeld volgens categorieën van beroepen, van het motorrijtuig. Ze houden verder rekening met de snelheid, die o.a. verband houdt met de cylindrinhoud van de motor, alsmede met de leeftijd van de gebruikelijke bestuurder. Deze nieuwe tarieven betreffen echter niet de (gereguleerde) vervoersbranches. Dit laatste soort van voertuigen (vrachtwagens, taxi's, autobussen e.d.) is afzonderlijk en ook, als verzuurd risico, hoger getarifeerd.
 (30) *Monette*, 185, *Waleffe*, nr 11. Op te merken valt, dat de ondernemingen voor onderlinge verzekeringen doorgaans geen commissie aanrekenen en deze dus ook niet in de premie verrekken.
 (31) *Monette*, 186.
 (32) Deze termen worden veelvuldig verward. Als de terminologie wordt geëerbiedigd, wijst «eigen risico» op een bedrag of percent van de schade dat altijd voor rekening van de verzekeringnemer blijft; «franchise» op een vrijstelling tot aan een zeker plafond, zodat de schade geheel voor rekening van de verzekeraar is, indien het plafond wordt overschreden.
 (33) *Monette*, 450.
 (34) *Monette*, 188.
 (35) Zie *Wautier* (1), 32.
 (36) *Monette*, 460.
 (37) B.J. 1934, 121.
 (38) L.A.R., 55.
 (39) *Monette*, 210; Kooph. Brussel (8e K.) van 21 jan. 1961, R.G.A.R. 1961, 6652.
 (40) *Cassart*, 55.
 (41) *Wautier*, 175 stelt hier tegenover elkaar het juridisch begrip «*quérabilité*», dat niet wordt gewijzigd, en een feitelijk begrip «*quérabilité*», dat nieuw is.
 (42) *Monette*, 453.
 (43) *Laloux*, 214.
 (44) *Waleffe*, 99.
 (45) Omtrent de naamstempel, zie *Monette*, 371 en in de noot 1, alsmede *Wautier*, 175; omtrent de betekenis van de handtekening van de tussenpersoon, ter bevestiging van de datum van ontvangst van de betaling, zie *Monette*, dl. 2, 461 en 467.
 (46) *Waleffe*, nr 18.
 (47) Zie voor een geval van «voorlopige dekking», zonder dat verzekerde de inspecteur, die zijn boekje te buiten ging, dezen naar zijn volmacht had geïnformeerd: Brussel (9e K.) van 22.5.1954, Bull. Ass. 1954, 577 en noot R.A., en de voorziening verworpen bij Cass. (1e K.) van 23.12.1955, Bull. Ass. 1956, 221.
 (48) *Monette* deel 2, nr 739, *Vandeputte*, 151.
 (49) *Laloux*, nr 244, 210, en in zijn navolging *Waleffe*, 41 e.v., neemt de onderscheiding tussen «agents de conclusioen» en «agents d'entremise» over van het Duitse en Franse recht en aanziet het statuut als pluriform. Van *Dievoet* deel 2, 126 e.v. besluit tot een statuut «sui generis», terwijl voor *Monette* deel 2, nr 718, 444, het contract een enig karakter draagt, t.w. dat van de verhuuring van nijverheid.
 Zie ook, bijzonder voor de rechtspraak die de tussenpersoon in het algemeen als gesalarieerde lasthebber beschouwt, *Wets* (2), blz. 23 e.v. Omdat zulks ons te ver zou leiden, werd in dit overzicht geen rekening gehouden met de verhoudingen van tussenpersoon tot verzekeraar resp. verzekerde, of tussen de soorten van tussenpersonen (makelaar, agent, onderagent, bediende) onderling.
 Wellicht ten overvloede wijs ik erop, dat, in tegenstelling tot het «*spraakgebruik*», de recente reglementering van het beroep van makelaar, niet als een juridisch statuut (hoogstens als een aanloop daartoe) kan worden beschouwd (zie het K.B. van 14.11.1961, *Stbl.* van 7.12.1961 in uitvoering van de Wet van 24.12.1958).
 (50) *Vandeputte*, 147 die er wel terecht op wijst, dat de tussenpersoon normaal geen «bediende» is.
 (51) *Monette* deel 2, nr 706, 433; voor uitzonderlijke gevallen van mandaat, zie 434.
 (52) *Monette* deel 2, nr 740, *Pirlet*, 215; bijv. Kooph. Antwerpen (8e K.) van 14.3.1956, Bull. Ass. 1956, 369.
 (53) Een lopende rekening is een overeenkomst waarbij partijen bedingen, dat alle verrichtingen tussen hen, betreffende een bepaalde bedrijvigheid of een bepaalde zaak, zullen opgenomen worden in een enige rekening en erop gebracht worden derwijze dat deze verschillende verrichtingen hun eenzelvigheid verliezen om opgeslorpt te worden als debiet- en krediet-artikelen in een geheel, waarvan het bedrag maar zal vaststaan als saldo bij het afsluiten der rekening (*Fredericq* deel 1, 532; in die zin Burg. Rb. Kortrijk van 4.2.1954, *Rechtskundig weekblad* 54-55, 976, R.G.A.R. 1955, 5584 en 5598; verg. nog Kooph. Gent, 3e K., van 5 dec. 1963, R.W. 63-64, 984).
 (54) *Fredericq* deel 3, 534.
 (55) De agent ontvangt de gelden dus in «bewaring», hij zou zich bij verzuim van restitutie kunnen schuldig maken aan verduistering van gelden (zie *Monette* deel 2, nr 740, 464).
 (56) Burg. Rb. Luik (4e K.) van 19.12.1960, Bull. Ass. 1961, 694.
 (57) *Monette* nr. 330, 457, *Laloux* nr. 248, 215, *Wautier*, 175, *Cassart*, 53 en 54; voor een geval van «*schijnmandaat*», zie Burg. Rb. Brussel van 10.2.1950, Bull. Ass. 1950, 391.
 (58) *De Page* deel 3, 2e uitgave, nr 423, 401.
 (59) *Monette*, 458.
 (60) *Laloux*, nr 248, 215.
 (61) *Contra*, ten onrechte, *Pirlet*, 214.
 (62) *Monette*, nr 330, 459.

- (63) *Monette* deel 2, nr 741.
 (64) Aldus Kooph. Sint-Niklaas van 15.2.1949, R.W. 48-49, 1048 en R.G.A.R. 1949, 4536.
 (65) *Monette*, 124 e.v.
 (66) In die zin Burg. Rb. Aarlen van 20.9.1956, Bull. Ass. 1957, 358.
 (67) Zie *Muschart* (1).
 (68) *Monette*, nr 169.
 (69) *Monette*, nr 49.
 (70) Zie bijv. Luik van 20.5.1954, Bull. Ass. 1955, 40 met noot R.A.
 (71) Zie Burg. Rb. Aarlen van 20.9.1956, Bull. Ass. 1957, 358.
 (72) Pas. 1866, I, 36.
 (73) *Vonnis* van 29.5.1941, Bull. Ass. 1941, 881 en R.G.A.R. 1941, 3548.
 (74) Zie Bull. Ass. 1944, 641 met noot R. *André*, J.T. 1945, 125 met noot van *Janssens-Brigode*; beide commentatoren leveren kritiek tegen het arrest; *Piret* daarentegen schaart zich in een artikel in hetzelfde nr van het J.T. achter de beslissing van het Hof; idem in R.G.A.R. 1946, 3820.
 (75) Spreken zich uit tegen «*ondeelbaarheid*», *Laloux* nr 133, *Van Dievoet* deel 2, 16 en 17, onder invloed, zoals trouwens blijkt ook het geciteerde arrest van het Hof van Cass. van 1944, van vreemde wetgevingen, bijv. de Franse Wet van 13.7.1930; zijn daarentegen vóór de *ondeelbaarheid*: *Monette*, 191 e.v., alsmede *Muschart*, 10 en 187 en *Muschart* (1).
 (76) Het vonnis van de Burg. Rb. van Aarlen, geciteerd in noot 71, is voor «*ondeelbaarheid*». Spreken zich daartegen uit: Kooph. Doornik van 27.5.1948, R.G.A.R. 1948, 4312, Kooph. Bergen van 14.7.1949, Bull. Ass. 1951, 211, Kooph. Antwerpen (4e K.) van 22.12.1947, Bull. Ass. 1948, 346 (ontbindende voorwaarde), alsmede Kooph. Brussel van 20.12.1951, *Jurisprudence Comm. Brux.* van 1953, 140.
 (77) *Laloux*, nr 133, 113, *Pirlet* R.G.A.R. 1931, 803/3.
 (78) Zie Kooph. Leuven (1e K.) van 14.10.1952, R.W. 52-53, 724.
 (79) *Monette*, 201.
 (80) Zie voor meer details *Monette*, nrs 137 e.v.
 (81) Vertaling van *Van Baarle*, 20.
 (82) Dit volgt uit de voorbereidende werken van de Wet, zie verslag *Van Humbeeck* aangehaald bij *Nyssens en Debaets*, deel 2, 250, nr 533 in hun wetgevend commentaar op genoemde wet.
 (83) Ondanks de aanwezigheid van zulk een beding oordeelen Kosten, resp. op ... van ieder jaar. Wanneer, om welke reden ook, het contract een einde neemt vóór het verstrijken van een verzekeringsperiode van een volledig jaar, dan zou de premie verschuldigd zijn volgens de werkelijke duur van de verzekering van de aanvang van deze periode af en berekend worden aan de voorwaarden van het tarief dat bij de maatschappij van toepassing is voor verzekeringen voor een kortere termijn van 1 jaar.
 (87) Zie *Wautier*, 176; verg. echter zijn noot op blz. 213.
 (88) De maatschappij kan het contract opzeggen: de Kooph. Brussel van 27.10.1949, (*Jur. Comm. Brux.* 1950, 321), dat de maatschappij (omnium - verzekeraar) in wier nadeel de overeenkomst bij toepassing van art. 1184 B.W. wegens contractbreuk was ontbonden, tot premierestitutie was gehouden. Een beslissing, welke klaarblijkelijk op de «*billijkheid*» steunt.
 (84) *Cassart*, 54, *Waleffe*, 99.
 (85) L.A.R., 54, 56 en 131.
 (86) De Nederlandse tekst van deze clausule nr 12 luidt: «De jaarlijkse premie, alhoewel voor het hele verzekeringsjaar verschuldigd, is betaalbaar in... gelijke delen van Fr... + Lasten
 1) In geval van niet-betaling van de premie, van bijpremies, of van andere bijkomende bedragen; dit recht kan uitgeoefend worden van de dag van het verzenden van de waarschuwing bedoeld bij art. 12 tot op de dag waarop de verschuldigde sommen volledig zullen betaald zijn.
 2) In geval van faillissement of kennelijk onvermogen van de verzekeringnemer;
 3) In geval een essentieel kenmerk van het risico een wijziging onderging, in de voorwaarden bepaald bij art. 9 hiervoren, maar dan ten laatste binnen dertig dagen nadat de Maatschappij van de wijziging in kennis is gesteld;
 4) Wanneer het een motorrijtuig betreft, dat aan de technische controle onderworpen is, ingeval de verzekerde zich niet schikt naar de van kracht zijnde reglementering op deze controle, alsook in geval van aflevering van een rood schouwingsbewijs door de instelling met de schouwing belast, maar dan ten laatste binnen dertig dagen nadat de Maatschappij van een dezer feiten in kennis is gesteld;
 5) Na iedere aangifte van een ongeval, maar dan ten laatste binnen dertig dagen na de uitbetaling van de vergoedingen;
 6) In geval van afkondiging van nieuwe wettelijke voorschriften betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaars, de houders of de bestuurders van motorrijtuigen, of betreffende de verzekering van deze aansprakelijkheid;
 7) In geval van schorsing van de gevolgen van het contract in de gevallen voorzien bij de artikels 31 en 33 hierna;
 8) In geval van overlijden van de verzekeringnemer, maar dan ten laatste binnen dertig dagen nadat de Maatschappij van dit overlijden in kennis is gesteld.
 (89) Zie voor de motivering van dit tijdstip, *Wautier*, 204 en noot 1 op blz. 205 en 206.
 (89a) Er kunnen zich echter in de praktijk gevallen voordoen, waarbij kennelijk het risico onmiddellijk ophoudt en waarin deze regeling niet zou behoren worden toegepast (*Wautier* 213).
 (90) Verg. *Cassart*, 234.
 (91) Spreekt zich, ten onrechte, uit voor een termijn van 1 jaar: Kooph. Bergen van 14.7.1949, Bull. Ass. 1951, 211.
 (92) Let wel, dat een polis buiten de dekking der Burgerlijke Aansprakelijkheid nog andere risico's (brand, diefstal, stofelijke schade, verdediging en verhaal) kan omvatten (verg. art. 26, Wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen). Tenzij in de

Bijzondere voorwaarden terzake uitdrukkelijk wordt afgeweken van de Algemene voorwaarden van het model-contract, geldt ons commentaar dus ook voor het lot van de onderscheiden premies van die afzonderlijke risico's.

(93) *Monette*, 201 e.v.

(94) Anders, ten onrechte, L.A.R., 55.

(95) De kwestie van de deelbaarheid of ondeelbaarheid heeft daarmee niets te maken (*Monette*, 197). Ten onrechte halen daarom L.A.R., 56 en 131 genoemde wetsartikelen aan om de teruggave van premie te bepleiten. Zie nog voor de toepassing van art. 16 (opzet en zware fout) van de Wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, Kooph. Brussel van 7 april 1955, Bull. Ass. 1956, 204, dat de maatschappij de premie laat behouden.

(96) L.A.R., 60.

(97) De tekst van dit art. luidt :

« De Maatschappij is gerechtigd, wanneer zij haar tarief verhoogt, de bij dit contract bepaalde premie vanaf de volgende jaarlijkse vervaldag te wijzigen. De verzekeringnemer kan evenwel, binnen dertig dagen na de kennisgeving van de verhoging, het contract opzeggen. Hierdoor houdt het contract op jegens de verzekerde gevolg te hebben, ten vroegste op de volgende jaarlijkse vervaldag op voorwaarde dat een termijn van ten minste drie maanden, te rekenen van de kennisgeving van de premieverhoging, deze vervaldag voorafgaat. Is dit niet het geval, dan heeft het contract, na de jaarlijkse vervaldag, verder gevolg gedurende de tijd die vereist is om de termijn van drie maanden te bereiken ».

(98) *Aldus Wautier*, 178.

(99) Zie het uitvoerig commentaar in het Bull. Ass. 1959, 392 e.v. onder Vrederechtbank van Seneffe van 5 mei 1959.

(100) *Smulders*, 713 e.v.; idem Burg. Rb. Antwerpen (1e K. bis) van 29-3-1960, J.T. 1960, 376.

(101) Doc. Kamers, nr. 707/1, zitting 1960-61. Zie de tekst daarvan in R.W. 60-61, 1354-1358.

(102) Kooph. Gent (3e K.) van 18-12-1958, Bull. Ass. 1960, 416.

(103) Vrederechtbank Borgloon van 22-10-1957, inz. Belgische Leeuw c/ Boes, niet gepublic., Vrederechtbank Anderlecht van 5 juni 1958 inz. Belgische Leeuw c/ Duquet, niet gepublic., Vrederechtbank Nieuwpoort van 29-10-1958, rep. nr. 319, niet gepublic., Vrederechtbank Sint-Truiden van 16-12-1958, R.W. 60-61, 2072, Vrederechtbank Borgerhout van 6-2-1959, rep. nr. 367, niet gepublic., Vrederechtb. Ekeren van 12-2-1959, niet gepublic., Kooph. Brussel (7e K.) van 29-6-1960, Bull. Ass. 1962, 685.

(104) Vrederechtbank Verviers van 16-7-1957, niet gepublic., Kooph. Antwerpen (2e K.) van 19-11-1957, R.G.A.R. 1958, 6026, Kooph. Brussel (6e K.) van 7-12-1957, R.G.A.R. 1958, 6025 en Jur. Comm. Brux. 1958, 36, Vrederechtbank Luik (2e Kant.) van 5 mei 1958, R.G.A.R. 1958, 6193 en J.T. 1958, 601, Burg. Rb. Brussel (12e K.) van 12-2-1959, J.T. 1960, 398, Vrederechtb. Neerpelt van 26 maart 1959, J.A.L. 1959-60, 235, nr. 83.

(105) Zie het commentaar van R. André onder Koop. Brussel van 15 april 1949, Bull. Ass. 1949, 489.

(106) Zie de referenties aangehaald bij *Wautier*, 210 en 211, in de noot 3.

(107) Zie L.A.R., 43 e.v. en 92 en verg. *Wautier*, casuïstiek op blz. 185 in noot 1.

(108) Cass. (1e K.) van 25 febr. 1960, R.G.A.R. 1960, 6569.

(109) *de Miomandre* en *Minet*, *Erkens*, alsmede *Bouillenne*.

(110) Zie o.m. de in de vorige noot geciteerde werken. De wetgeving inzake « vervoer van zaken voor rekening van derden » werd echter herzien en vervangen door de Wet van 1 augustus 1960 (het Algemeen Reglement bij K.B. van 22 sept. 1960).

(111) Zie *Wautier*, 131 in noot 1.

(112) Zie de tekst der verschillende circulaires ad hoc bij *de Miomandre* en *Minet* 90 e.v.

(113) Zie voor een geval van overtreding van de schorsingsformaliteiten, hoewel deze in het Algemeen Reglement (Regentsbesl. van 14 nov. 1947, art. 17/6) zelf zijn voorzien, Burg. Rechtb. Luik (4e K.) van 27 april 1953, Pas. 1954, III, 29 en R.G.A.R. 1954, 5416 en 5436.

(114) Zie een enigszins gecompliceerd geval : Kooph. Sint-Niklaas (1e K.) van 20 dec. 1955, Bull. Ass. 1956, 554 met noot.

(115) Cass. van 7 febr. 1957, J.T. 1957, 278.

(116) *Aldus Cassart*, 85.

(117) Verg. Kooph. Brussel van 15 april 1949, Bull. Ass. 1949, met noot R. André, 489.

(118) *Cassart*, 59.

(119) *Wautier*, noot 3 op blz. 211, *Cassart*, 59. Voeg hieraan toe : Burg. Bb. Brussel van 6 juni 1950, R.G.A.R. 1950, 606, Burg. Rb. Charleroi van 20 april 1954, R.G.A.R. 1954, 5399, Kooph. St-Niklaas (1e K.) van 20 dec. 1955, Bull. Ass. 1956, 554, alsmede Luik (5e K.) van 28 okt. 1960, Bull. Ass. 1961, 549; contra : Burg. Rb. Tongeren van 9 okt. 1959, het vonnis a quo van het genoemd arrest van Luik, Burg. Rb. Brussel (4e K.) van 11 mei 1954, R.G.A.R. 1954, 5397 en 5417, Kooph. Leuven van 10 nov. 1948, Bull. Ass. 1949, 198.

(120) Een voorbeeld, ontleend aan een Ongevallenpolis met vermindering van het risico door verandering van beroep, levert : V. Rb. Leuze van 18 juli 1953, Bull. Ass. 1953, 575. Idem Kooph. Brussel van 20 dec. 1951, Jur. Comm. Brux. 1953, 140. Verg. ook *Monette*, nrs. 122 t/m. 124. Volgens L.A.R., 130 zal de maatschappij bij vervanging door een voertuig met lagere tariefklasse de premie prorata aan de verzekeringnemer moeten terugstorten.

(121) Zie hierover *Laloux*, nr. 252, 221, alsmede *Monette*, dl. 2, 428 in noot 1 en 471.

(122) *Laloux*, nr. 208.

(123) *Monette*, nr. 55. *Cassart* spreekt zich hieromtrent tegen op blz. 44 en 86. Zie voor de tegenovergestelde mening : *Van Gompel*, blz. 590, alsmede Burg. Rb. Antwerpen (2e K. bis) van 14 juni 1962, Bull. Ass. 1962, 708.

(124) Een voorbeeld : P.R. Châtelet van 30 nov. 1936, Bull. Ass. 1936, 901.

(125) Zie *Monette*, blz. 519 e.v.

(126) Zie voor dat uitzonderlijk geval V. Rb. Malmédy van

10 november 1948, Bull. Ass. 1949, 74 alsmede wellicht Brussel (8e K.) van 9 juli 1955, Bull. Ass. 1956, 206.

(127) Zie voor de definitie daarvan *Monette*, nr. 376.

(128) *Monette*, nr. 379.

(129) *Aldus Monette* nr. 20. Dit geldt met name voor een polis die, zoals het modelcontract, de aansprakelijkheid met betrekking tot een welbepaald voorwerp, i.e. het motorrijtuig, dekt (*Monette*, 173). Zie voor een voorbeeld in die zin : Kooph. Verviers van 31 oktober 1959, Bull. Ass. 1961, 59. *Aldus ook Wets* (1), 399.

(130) Zie het in de vorige noot 129 geciteerde vonnis van Verviers, alsmede Kooph. Brussel van 20 december 1951, Jur. Comm. Brux. 1953, 140, Kooph. Bergen 14 juli 1949, Bull. Ass. 1951, 211. In dezelfde zin L.A.R., 131, *Cassart* 97.

(131) Bijv. : Burg. Rb. Aarlen, zetelend in handelszaken, van 16 april 1959, J.A.L. 59-60, 291.

(132) Het arrest van 8 okt. 1962 van het Hof van Cass., Pas. 1963, 1, 163, Bull. Arr. Cass. 1963, 364, Bull. Ass. 1963, 110 ziet dit artikel over het hoofd, wanneer het de vernietiging van het voertuig gelijkstelt met de overdracht (« id quod plerumque fit ») gelijkstelt met toepassing van art. 33/34.

(133) Op grond van art. 10, Wet van 11 juni 1874 zeggen, ten onrechte, L.A.R., 130.

(134) Brussel (16e Corr. K.) van 29 juni 1959, R.W. 1960-61, 388, R.G.A.R. 1961, 6608 en 6629, Bull. Ass. 1961, 543, Brussel (6e K.) van 3 okt. 1961, Bull. Ass. 1962, 685, Burg. Rb. Antwerpen (1e K. bis) van 31 okt. 1961, J.T. 1962, 80, Burg. Rb. van Luik (10e K.) van 26 okt. 1962, Bull. Ass. 1963, 130, V. Rb. Grivegnée van 12 dec. 1962, Bull. Ass. 1963, 417.

(135) Burg. Rb. Luik (10e K.) van 26 okt. 1962, Bull. Ass. 1963, 130 met referenties in de nota.

(136) Brussel (4e K.) van 18 april 1951, Bull. Ass. 1951, 663, Kooph. Verviers van 31 okt. 1959, Bull. Ass. 1961, 59 en J.T. 1960, 633, Burg. Rb. Marche-en-Famenne van 23 sept. 1961, J.A.L. 61-62, 56 en Bull. Ass. 1962, 681. Bij autobusdiensten moet echter het bedrijf zelf worden stopgezet : Kooph. Doornik van 25 jan. 1955, R.G.A.R. 1955, 5529, zoals trouwens in de polis is gestipuleerd (zie *Wautier*, 215).

(137) *Monette*, nr. 376.

(138) Burg. Rb. Antwerpen (1e K. bis) van 31 okt. 1961, J.T. 1962, 80; verg. *Cassart*, 81 en 88, alsmede *Wautier*, 213.

(139) *Van Gompel*, bijzonder blz. 589.

(140) *Aldus ook Cassart*, 82.

(141) Volgens de uitdrukking van het Hof van Brussel van 12 maart 1960, Bull. Ass. 1961, 64, dat redeneert : een geschorste polis is zonder kracht, heeft alleen een theoretisch bestaan, en besluit : het bestaat niet, kan dus worden tegengeworpen !

(142) *Cassart*, 82.

(143) Zie *Wets*, 117 noot 22 en in dezelfde zin : twee vonnissen van Kooph. Bergen van 20 okt. 1952, R.G.A.R. 1953, 5162 en van 4 dec. 1952, Bull. Ass. 1952, 755 en Gent (1e K.) van 26 mei 1956, Bull. Ass. 1957, 61 met de rechtspraak in noot.

(144) Zie *Van Gompel*, 591 e.v.

(145) In deze zin : Brussel (7e Corr. K.) van 15 sept. 1960, Bull. Ass. 1962, 695, verbroken door Cass. van 15 mei 1962, Bull. Ass. 1962, 697, J.T. 1962, 581, Gent (3e Corr. K.) van 4 mei 1961, Bull. Ass. 1962, 676 en idem (4e Corr. K.) van 16 april 1962 inz. *Lopez c/ Salmon* en maatschappij X, niet gepublic.

(146) *Aldus* : Brussel (15e K.) van 12 maart 1960, Bull. Ass. 1961, 64, idem (5e K.) van 7 april 1960, Bull. Ass. 1961, 255 en J.T. 1961, 157, Burg. Rb. Marche-en-Famenne van 23 sept. 1961, J.A.L. 61-62, 56 en Bull. Ass. 1962, 681.

(147) V. Rb. Dinant van 23 dec. 1960, J.A.L. 62-63, 95, nr. 46 bevestigd op 23 juni 1962 door Burg. Rb. Dinant, Kooph. Kortrijk van 21 nov. 1951, R.W. 52-53, 320 : « geen reële executie mogelijk ».

(148) Het ongeval met het vervangend voertuig gebeurd binnen die termijn valt onder de verzekering : Luik (5e K.) van 25 jan. 1962, Bull. Ass. 1963, 110, voorziening in verbreking verworpen door Cass. (2e K.) van 8 okt. 1962, Bull. Ass. 1963, 110.

(148a) Zie de omschrijvingen daarvan bij *Dekkers*, 12 en bij *Kluysskens*, dl. 1 (1943), 13 en voor de rechtspraak o.a. V. Rb. Borgerhout van 26 juni 1952, Bull. Ass. 1952, 741 en Burg. Rb. Brussel van 6 juli 1954, R.G.A.R. 1954, 5437 en 5458.

(149) In die zin V. Rb. Schaarbeek (2e Kant.) van 24 febr. 1950, Bull. Ass. 1950, 396, Scheidsr. besl. van 12 sept. 1950, Bull. Ass. 1950, 775 en noot onder Brussel (4e K.) van 18 april 1951, Bull. Ass. 1951, 663.

(150) Deze term heeft verschillende betekenissen naar gelang zij wordt toegepast op de waarborg of op het contract (*Wets*, 117). « Schorsing van het contract » in de eigenlijke zin van het woord (zie *Monette*, nr. 376) houdt in dat het risico, dat « slaapt », herleeft en dat de verzekering (behoudens andersluidend beding) automatisch weer van kracht wordt door het enkele feit van het opnieuw in het verkeer brengen van het motorrijtuig (een recent voorbeeld : Kooph. Luik van 7 nov. 1958, J.A.L. 58-59, 78).

(151) De tekst van dit artikel luidt :

« In geval van overdracht van het hierna omschreven motorrijtuig moet de verzekeringnemer daarvan binnen de acht dagen mededeling doen aan de Maatschappij, en in dat geval blijft de dekking van het contract hem verworven. Is de termijn van acht dagen verstreken, dan blijft de vervallen premie pro rata temporis, als boete, aan de Maatschappij verworven of verschuldigd, tot op het ogenblik dat de overdracht haar ter kennis zal zijn gebracht.

Behoudens andersluidend beding gaat het contract niet over op de overnemer van het motorrijtuig.

Wordt het overgedragen motorrijtuig onmiddellijk door een ander vervangen, dan moet de verzekeringnemer daarvan mededeling doen aan de Maatschappij binnen dezelfde termijn van acht dagen die volgt op de overdracht en blijft het contract van kracht aan de voorwaarden van het tarief dat op het ogenblik van de vervanging bij de Maatschappij van toepassing is.

Wordt het overgedragen motorrijtuig niet onmiddellijk vervangen, dan wordt het contract geschorst in de voorwaarden bij artikel 34 bepaald ».

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 16 mei 1963.

Eerste voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Vroonen.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. De Bruyn en della Faille d'Huyse.

Beroep in burgerlijke zaken. — Vonnissen van de vrederechter kunnen in de regel wegens onbevoegdheid of overschrijding van machten, ongeacht het bedrag van de eis, steeds door het hoger beroep bestreden worden.

De door de vrederechter gewezen beslissingen, welk ook het bedrag van de eis weze, zijn in regel voor hoger beroep vatbaar, wanneer dit beroep op de onbevoegdheid of op de overschrijding van machten gegrond is.

Lerusse t/ Lerusse en Quoilin.

Gelet op het bestreden vonnis op 29 april 1961 door de Rechtbank van eerste aanleg te Marche-en-Famenne in hoger beroep gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 2, 9, 21, 33 en 38, inzonderheid lid 3, van de wet van 25 maart 1876 bevattende de eerste titel van het voorafgaand boek van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, gezegd artikel 2 gewijzigd door artikel 1 van het koninklijk besluit n° 63 van 12 januari 1935 en door artikel 2 van de wet van 20 maart 1948, en gezegd artikel 38 gewijzigd en aangevuld door artikel 10 van de wet van 15 maart 1932 op de bevoegdheid in burgerlijke zaken, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, ofschoon de oproeping in vrijwaring tegen verweerster gericht niet begroot was, het door deze tegen het vonnis van 16 maart 1960 aangetekend hoger beroep ontvankelijk verklaard heeft, om de redenen dat indien, krachtens artikel 38 van wet van 15 maart 1932 gewijzigd, de oproeping in de wet op de bevoegdheid, door artikel 10 van de vrijwaring, van het standpunt van de aanleg, als een onafhankelijke vordering moet beschouwd worden en, dienvolgens, begroot moet worden, een begroting welke impliciet uit de opstelling van de rechtsplegingsakten voortspuit in aanmerking moet genomen worden, dat inderdaad een omstandigheid in feite of in rechte de ontstentenis van begroting kan vervangen en ter zake het erop aankomt de aandacht erop te vestigen dat het aan Lerusse Marie betekend exploit van dagvaarding het afschrift van de oorspronkelijke dagvaarding in vrijwaring gevoegd was, welke de vordering op meer dan 5.000 frank begroot om de aanleg te bepalen,

dan wanneer indien de oproeping tot vrijwaring een vordering uitmaakt onafhankelijk van de hoofdvordering, met betrekking tot de aanleg, zij, bij ontstentenis van wettelijke grondslagen van begroting, door de partijen begroot moet worden, zoniet is het vonnis over deze vordering tot vrijwaring in laatste aanleg, en dan wanneer het voegen bij het exploit van dagvaarding tot vrijwaring van het afschrift van de oorspronkelijke vordering, deze begroot zijnde om de aanleg te bepalen, niet noodzakelijk de bedoeling

van aanlegger in vrijwaring aanduidt zijn vordering op het bedrag van de oorspronkelijke vordering te begroten, met het gevolg dat de rechters in beroep, ter zake vaststellende dat de vordering in vrijwaring niet afzonderlijk begroot geweest was, niet, door de redenen welke zij ingeroepen hebben, het hoger beroep van verweerster wettelijk ontvankelijk hebben kunnen verklaren;

Overwegende dat aanlegger verweerder Quoilin gedagvaard had ten einde hem te doen veroordelen een draineerbuis, die het water van de eigendom van deze laatste in de koer van de eerste bracht, af te schaffen;

Dat gezegde Quoilin verweerster Lerusse Marie in vrijwaring opriep, aanvoerende dat de draineerbuis van de eigendom van deze kwam vooraleer de zijne door te lopen om in die van aanlegger aan te komen; dat hij zijn buiten de zaak stelling besloot;

Overwegende dat, ofschoon aanlegger tegen Lerusse Marie niet geconcludeerd had, de vrederechter, na Quoilin buiten de zaak gesteld te hebben, van ambtswege Lerusse Marie jegens aanlegger veroordeelde tot de afschaffing van de draineerbuis binnen drie maanden na het vonnis en, bij gebreke het vonnis binnen deze termijn uit te voeren, tot de betaling aan aanlegger van een som van 25 frank per dag vertraging;

Overwegende dat Lerusse Marie, na tegen dit vonnis hoger beroep aangetekend te hebben, concludeerde dat de vrederechter zijn machten overschreden had door deze veroordeling uit te spreken, daar «geen enkel gerechtelijk contract tussen aanlegger en haar tot stand gekomen is» en «in geen enkele van haar nota's of conclusies, de aanleggende partij Lerusse een veroordeling tegen de oproepster in vrijwaring gepostuleerd heeft»;

Overwegende dat het bestreden vonnis het hoger beroep van verweerster ontvankelijk verklaart wel niet alleen om de in het middel aangeduide reden maar insgelijks om de reden dat, voor de eerste rechter, «geen enkel gerechtelijk contract tot stand gekomen is tussen Lerusse Albert, oorspronkelijk aanlegger, en Lerusse Marie»;

Overwegende dat deze laatste reden wettelijk het door de voorziening bestreden dispositief rechtvaardigt;

Dat inderdaad de door de vrederechter gewezen beslissingen, welke ook het bedrag van de eis weze, in regel voor het hoger beroep vatbaar zijn, wanneer dit beroep op de onbevoegdheid of op de overschrijding van machten gegrond is;

Overwegende, dienvolgens, dat het middel slechts een overtoollige reden bestrijdt en, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer — 16 mei 1963.

Eerste Voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Procureur-generaal : m. Hayoit de Termicourt.

Advokaat : Mr. Philips.

Hoger beroep tegen een vonnis van de rechtbank van koophandel, dat tegelijk een beschikking over de bevoegdheid en een beschikking van onderzoek ten gronde behelst. — Ontvankelijkheid en verplichting van het Hof de exceptie van onbevoegdheid te onderzoeken.

In het geval van een hoger beroep tegen een vonnis van de Rechtbank van Koophandel, dat tegelijk een beschikking over de bevoegdheid en een beschikking van onderzoek ten gronde behelst, heeft het Hof van Beroep, welke ook de aard en het bedrag van de betwisting zijn, steeds de verplichting de exceptie van onbevoegdheid te onderzoeken, zonder, om daartoe over te gaan, de ontvankelijkheid of de niet-ontvankelijkheid van het tegen de beschikking van onderzoek gerichte hoger beroep in acht te nemen.

N.V. Immobilière Phénix t/ Hanarte.

Gelet op het bestreden arrest, op 22 juni 1962 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 425 (bij koninklijk besluit n° 300 van 30 maart 1936, artikel 20, gewijzigd) en 454 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering,

doordat het bestreden arrest, na aan het beroepen vonnis de aard van een voorbereidend vonnis toegevoegd te hebben, alleen na het definitief vonnis en samen met dit voor hoger beroep vatbaar, beslist dat daar het hoger beroep niet ontvankelijk verklaard wordt, het Hof niet bevoegd is om de door aanlegster omtrent de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel opgeworpen betwisting te onderzoeken,

dan wanneer het hoger beroep tegen een vonnis, namelijk het hoger beroep tegen een vonnis van de rechtbank van koophandel steeds ontvankelijk is, wanneer het om onbevoegdheid gaat, en de feitenrechter, dienvolgens, in elke stand van zaken uitspraak moet doen over de door een partij opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, al moest het beroepen vonnis, wat de grond betreft, als voorbereidend beschouwd worden :

Overwegende dat aan de vordering van verweerder voor de rechtbank van koophandel gebracht en strekkende tot het bekomen van de betaling van 50.090 frank als saldo gevorderd van de prijs van de installatie van de centrale verwarming in een aan aanlegster toebehorend onroerend goed, deze een exceptie van onbevoegdheid opgeworpen heeft, afgeleid tegelijk uit het burgerlijk karakter van haar maatschappelijk voorwerp en uit de burgerlijke aard van haar verbintenissen tegenover verweerder en, in bijkomende orde, de gegrondheid van de vordering betwist heeft, terwijl zij zelf een tegenvordering instelde;

Dat de rechtbank van koophandel, de exceptie van aanlegster verwerpende, zich bevoegd verklaard heeft, vervolgens, wat de grond betreft, een deskundig onderzoek gelast heeft;

Dat, door het bestreden arrest op hoger beroep van aanlegster gewezen, het Hof van beroep, oordelend dat het beroepen vonnis voorbereidend is, het hoger beroep niet ontvankelijk verklaart en beslist dat het

dienvolgens « niet bevoegd is om de door beroepster omtrent de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel opgeworpen betwisting te onderzoeken »;

Overwegende, enerzijds, dat, in de aan de rechtbank van eerste aanleg en aan de rechtbank van koophandel opgedragen zaken en waarvan de waarde het bedrag van de laatste aanleg overschrijdt, het hoger beroep tegen de definitieve vonnissen vooraleer recht te spreken — waaronder de vonnissen, welke een exceptie van onbevoegdheid verwerpen, begrepen zijn — omtrent de termijn om het aan te tekenen, uitsluitend aan artikel 443 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering onderworpen is en onmiddellijk kan aangetekend worden, dit wil zeggen vóór de beslissing waarbij de rechter zijn rechtsmacht opgebruikt;

Overwegende, anderzijds, dat krachtens onderscheidenlijk artikel 454 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en artikel 425 van hetzelfde wetboek, een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg of een vonnis van de rechtbank van koophandel, dat over de bevoegdheid uitspraak doet, steeds voor hoger beroep vatbaar is, hetzij de betwisting, in de loop waarvan het gewezen is, tot de eerste of de laatste aanleg behoort;

Dat aldus, welke ook de aard en het bedrag van de betwisting zijn, in het geval van een hoger beroep aangetekend tegen een vonnis van de rechtbank van koophandel dat tegelijk een beschikking over de bevoegdheid en een beschikking van onderzoek ten gronde behelst, het hof van beroep steeds de verplichting heeft de exceptie van onbevoegdheid te onderzoeken, zonder, om daartoe over te gaan, de ontvankelijkheid of de niet-ontvankelijkheid van het tegen de beschikking van onderzoek gericht hoger beroep in acht te nemen;

Waaruit volgt dat het arrest door, om de hoger aangehaalde redenen, het hof van beroep onbevoegd te verklaren om de gegrondheid van de exceptie van onbevoegdheid te onderzoeken, de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Overwegende dat de aanvaarding van het middel, daar zij de verbreking van het arrest in zijn geheel tot gevolg heeft, aan het onderzoek van het tweede middel elk belang ontnemt;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal gemaakt worden; Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 18 oktober 1963.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Fortpied.

Advokaat : Mr. J. Marres.

Advies herstelvergoeding. — Uit Kongo gerepatrieerde bejaarde kolonisten. — Universele Verklaring van de rechten van de mens.

De Belgische Staat heeft ten gunste van de uit Kongo gerepatrieerde bejaarde kolonisten de bijstandsmatregelen genomen zoals voorzien in lid 1, art. 25 van de Universele Verklaring van de rechten van de mens. Bovendien heeft verzoeker, wat de feiten be-

treft, geen grond om zich op de gebrekkige uitvoering van deze bepaling te beroepen.

De Cock t/ Belgische Staat (1. Minister van Landsverdediging, 2. Minister van Financiën).

Advies nr. 10.219.

Gezien het op 23 mei 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij Jean-Baptiste De Cock de Raad van State vraagt dat er voor de Belgische Staat grond is hem een pensioen van zesduizend frank per maand of een kapitaal van achthonderduizend frank met intrest vanaf 5 april 1962 te betalen;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat hij vierenzeventig jaar oud is, dat hij geheel zijn vermogen in Kongo had belegd, waar hij van zijn inkomsten leefde, dat hij zijn goederen had moeten prijsgeven nadat Kongo onafhankelijk was geworden en als enige middelen van bestaan om in zijn onderhoud en dat van zijn vrouw te voorzien over twee pensioenen met een totaal bedrag van 1.168 frank beschikte;

Overwegende dat verzoeker zijn aanvraag steunt op de gebrekkige uitvoering door de Staat van het eerste lid van artikel 25 van de Universele Verklaring van de rechten van de mens, dat luidt als volgt: « Ieder mens » heeft recht op een levensstandaard die voldoende is » om zijn gezondheid, zijn welzijn, alsmede deze van » zijn familie te verzekeren, inzonderheid wat betreft » voeding, kleding, huisvesting, medische zorgen, zo » mede de noodzakelijke sociale diensten; hij heeft » recht op zekerheid ingeval van werkloosheid, ziekte, » invaliditeit, weduwschap, ouderdom of in de andere » gevallen van verlies van zijn bestaansmiddelen, ten » gevolge van omstandigheden buiten zijn wil »;

Overwegende dat verzoeker, op het ogenblik waarop hij zijn verzoekschrift indiende, samen met zijn vrouw opgenomen waren in een van de Commissie van openbare onderstand van Schaarbeek afhingende inrichting waar hun onderhoudskosten ten laste van de overheid kwamen; dat verzoeker sedert september 1962 een maandelijks toelage van ongeveer 3.000 frank ten laste van het Solidariteitsfonds Kongo en bovendien een toelage van 3.000 frank per maand voor verwarming tijdens de winter krijgt;

Overwegende dat uit de inlichtingen verstrekt door de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin blijkt, dat het Solidariteitsfonds Kongo sedert 1 augustus 1962 gestijfd wordt door een heffing op de winsten van de Afrikaanse Loterij en dat het Comité voor Financiën en voor Begroting beslist heeft, dat die hulp aan kolonisten, die meer dan zestig jaar oud zijn of onbekwaam zijn om met eigen middelen in hun onderhoud te voorzien, blijvend zou zijn;

Overwegende dat, daargelaten de juridische strekking van de Universele Verklaring van de rechten van de mens, die in het Belgisch Staatsblad van 31 maart 1949 en in het Ambtelijk Blad van de Kolonie van 15 juli 1949 is bekendgemaakt, kan worden volstaan met de vaststelling dat de Belgische Staat ten gunste van de uit Kongo gerepatrieerde kolonisten de bijstandsmatregelen heeft genomen zoals voorzien in de door verzoeker ingeroepen bepaling; dat verzoeker wat de feiten betreft geen grond heeft om zich op de gebrekkige uitvoering van artikel 25, eerste lid, van de Universele Verklaring van de rechten van de mens te beroepen,

Uitspraak doende bij wege van advies :

BESLUIT :

Aartikel 1. — Het beroep is verworpen.

NOTA : Zie in dezelfde zin de arresten nrs. 10.220, 10.221 en 10.222.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 23 maart 1963.

Voorzitter : M. Schilling.

Raadsheren : MM. Anne de Molina en Stocquart.

O.M. : Adv. Gen. M. Blondeel.

Advokaten : Mrs F. Nelis, Fr. Calloud en E. Van Dessel.

1. **Schadevergoeding. — Verkeersongeval. — Ongeval op de arbeidsweg. — Onderscheid tussen vergoedingen volgens het gemeen recht en volgens de wet op de arbeidsongevallen.**
2. **Loonbasis. — Verschillende berekeningen. — Werkloosheidsvergoedingen. — Geen gelijkstelling met werkelijk loon.**
3. **Blijvende arbeidsonbekwaamheid van 20 %. — Geen kapitalisatie. — Zedelijke schade : 100.000 F.**

1. *De berekening van de schadevergoeding wegens inkomstenverlies geleden door het slachtoffer van een verkeersongeval, dat terzelfdertijd een ongeval op de arbeidsweg is, dient op gans verschillende wijze te geschieden.*

De derde aansprakelijke is slechts gehouden tot vergoeding van de schade volgens het gemeen recht zonder dat hierbij rekening dient gehouden met een aanvullend theoretisch loon, zoals voorzien bij de wet op de arbeidsongevallen.

2. *Volgens het gemeen recht — art. 1382 B.W. — komt voor de berekening van het inkomstenverlies van het slachtoffer, slechts het normaal loon in aanmerking, zonder dat de omstandigheid moet in acht genomen worden, dat het slachtoffer toevallig werkeloos zou geweest zijn tijdens het jaar of de jaren die het ongeval voorafgingen.*

Noch werkloosheidsvergoedingen, noch het theoretisch basisloon ter aanvulling van het werkelijk loon, vastgesteld door de wetsverzekeraar volgens de wet op de arbeidsongevallen, komen in aanmerking om het gemeenrechtelijk basisloon vast te stellen.

3. *Voor een bestendige arbeidsonbekwaamheid van 20 %, dient tot geen kapitalisatie overgegaan te worden, doch tot toekenning van een zedelijke schade van 100.000 F.*

Kiesekoms J. en n.v. Helvetia, b.p. t/ Peeters A.

Burgerlijke partij Jules Kiesekoms :

Overwegende dat de burgerlijke partij Jules Kiesekoms voor de periode van zijn tijdelijke werkonbekwaamheid, vergoeding vordert voor zover hij niet overeenkomstig de wet op de arbeidsongevallen werd vergoed;

dat hij voor de berekening van de schade uitgaat van een basisloon van 71.578 F zoals gedaan werd om de vergoeding voor het arbeidsongeval te bepalen;

Overwegende dat betichte deze methode van berekening betwist omdat Kiesekoms in het jaar dat aan het ongeval voorafging slechts 27.438 F heeft verdiend en

gedurende 188 dagen werkloos was, zodat het werkelijk loon met een theoretisch loon werd aangevuld om de wettelijke vergoedingen te berekenen;

Overwegende dat betichte overeenkomstig artikel 1382 van het burgerlijk wetboek slechts verplicht is de werkelijk geleden schade te vergoeden en geen rekening moet gehouden worden met werkloosheidsvergoedingen noch met een theoretisch loon ter aanvulling van het werkelijk loon;

Overwegende dat ter berekening van het basisloon dient nagegaan te worden welk het normaal loon is geweest, zonder in acht te nemen de omstandigheid dat het slachtoffer toevallig werkonbekwaam zou geweest zijn tijdens het jaar of de jaren die het ongeval voorafgingen;

dat de eerste rechter dan ook terecht verdere inlichtingen te dien aanzien vergde;

dat nauwkeurige inlichtingen moeten verschaft worden;

dat het in de huidige omstandigheden onmogelijk is de schadevergoeding te bepalen die aan Kiese-koms en Helvetia toekomt zonder willekeurig ex aequo et bono te werk te gaan;

dat de debatten te dien aanzien behoren heropend te worden ten einde aan het slachtoffer de gelegenheid te geven om verdere inlichtingen te verstrekken, b.v. aangiften in de belastingen, attesten van vroegere werkgevers, enz. over te leggen, en in het bijzonder inlichtingen betreffende het loon van Kiese-koms in de jaren dat hij niet werkloos was;

dat Kiese-koms niet uit het oog mag verliezen dat hij de last draagt van het bewijs van de schade die hij werkelijk zou geleden hebben;

Overwegende dat Kiese-koms nog 37.840 F vordert wegens het verlies dat hij leed als landbouwer die 1.72 Ha bewerkt en verplicht was gedurende 22 maanden het werk stop te zetten; dat de eerste rechter dit verlies terecht met Kiese-koms op 12.000 F per jaar 20640×22

en per hectare schatte, zodat de vergoeding

12

hetzij 37.840 F bedraagt;

Overwegende dat Kiese-koms van 23 juni 1959 een bestendige werkonbekwaamheid ondergaat van 20 %; dat terecht de eerste rechter tot geen kapitalisatie overging doch dat hij billijk ex aequo et bono, 25.000 F toekende in de hoedanigheid van Kiese-koms als landbouwer;

Overwegende dat voor de zedelijke schade tijdens de tijdelijke werkonbekwaamheid de eerste rechter terecht een som van 45.000 F toekende;

dat voor de louter zedelijke schade wegens de bestendige werkonbekwaamheid terecht een som van 100.000 F werd toegekend;

Burgerlijke partij de n.v. « Helvetia »:

Overwegende dat de eerste rechter terecht oordeelde dat voor de sommen betaald tijdens de tijdelijke werkonbekwaamheid slechts in aanmerking moesten komen de bedragen, nl. 49.731 F die uitbetaald werden als vergoeding voor de werkelijke schade die tot hiertoe, in alle geval, bewezen werd en op het werkelijk ontvangen loon berekend werd zonder in acht te nemen het theoretisch loon dat bepaald werd om de wettelijke vergoedingen te berekenen;

dat de sommen aan de n.v. Helvetia toekomende voor de tijdelijke werkonbekwaamheid desgevallend later zullen verhoogd worden ingeval zou blijken, tengevolge van inlichtingen door Kiese-koms verstrekt, dat het

basisloon op een hoger bedrag zou moeten vastgesteld worden dan het werkelijk verdiend loon tijdens de laatste periode die het ongeval voorafging;

Overwegende dat Helvetia voor het uitkeren van een lijfrente van 14.316 F wegens materiële schade met betrekking tot de definitieve werkonbekwaamheid een kapitaal van 153.747 F heeft moeten uitgeven en dat zij tussen 23 juni 1959 en 25 januari 1961 een rente van 22.783 F heeft betaald;

Overwegende dat het kapitaal berekend werd op het basisloon, voor de regeling van het werkongeval weerhouden; dat echter zoals hoger overwogen, het basisloon in gemeen recht tot hiertoe niet kon bepaald worden; dat ook nog niet uitgemaakt werd of voor de bestendige werkonbekwaamheid van 20 % een berekening ex aequo et bono zou gedaan worden of een berekening op het basisloon in gemeen recht bepaald;

dat misschien ten onrechte het kapitaal van nu af aan de verzekeraar toegekend werd;

dat hetzelfde geldt ten aanzien van de rente van 22.783 F die ook berekend werd op het basisloon terzake van het werkongeval;

Overwegende dat de geneeskundige kosten en verplaatsingskosten 28.106 F bedragen;

Om deze beweegredenen,

Het hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald alsook artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, ter zitting door de heer voorzitter aangeduid;

Ontvangt de beroepen;

ten aanzien van de burgerlijke partij Jules Kiese-koms:

bevestigt de veroordelingen door de eerste rechter uitgesproken;

veroordeelt Peeters tot de kosten van beide aanleggen tot hiertoe gedaan door Kiese-koms;

ten aanzien van de burgerlijke partij n.v. « Helvetia »:

Doet het bestreden vonnis teniet;

wijzende,

veroordeelt Peeters om aan de n.v. Helvetia te betalen 49.731 F min voorschot 25.577 F, blijft 24.154 F, plus 28.106 F = 52.260 F met de gerechtelijke intresten op 24.154 F van 7 februari 1958 af, en op 28.106 F van 25 januari 1961 af; veroordeelt Peeters tot de kosten van beide aanleggen jegens de n.v. Helvetia tot hiertoe gedaan.

Veroordeelt Peeters tot de kosten van beroep ontstaan ten opzichte van de openbare partij, bedragende de som van 308 F;

Heropent de debatten ten einde aan partijen toe te laten uitleg te geven betreffende het basisloon van Kiese-koms, netto en bruto, en alle verdere inlichtingen aan het Hof te verschaffen;

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 28 juni 1962.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : Vanparijs en Moerenhout

Advokaat-generaal : M. J. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Cornelis, Otte (Geraardsbergen)
en W. De Ridder (Dendermonde).

Eis tot nietigverklaring van testament. — Onsplitsbaar geschil. — Raakt de openbare orde. — Het in tussenkomst roepen van de buiten het geding gelaten erfgenamen is onontvankelijk.

Al de leden van verschillende takken hebben dezelfde belangen bij het geschil betreffende de nietigverklaring van een testament dat hen uit de nalatenschap sluit, terwijl deze op hen bij versterf en ingevolge een ander testament moest overgaan.

Dit geschil kan slechts op één en dezelfde wijze beslecht worden tegenover allen en is dus onsplitsbaar. De ingestelde vordering is wegens de ontstentenis van oproeping van al de bij de nalatenschap met hetzelfde belang betrokken personen, onontvankelijk. Het middel gegrond op de onsplitsbaarheid van het geschil raakt de openbare orde en dient ambtshalve opgeworpen te worden.

Vermits het in tussenkomst roepen van de buiten het geding gelaten erfgenamen niet louter bewarend kan zijn, is het niet aanvaardbaar in deze stand van de procedure.

Ghijs t./Consoorten T'Sjoen.

Advies O.M.

De E.H. Kanunnik De Mulder Denis, geboren te Steenhuizen-Wijnhuizen op 10 april 1872, en opvolgentlijk pastoor-deken te Dendermonde en Directeur van de Zusters van H. Vincentius a Paulo te Wichelen, werd op 23 september 1957, dus op 85-jarige leeftijd opgenomen in het Gesticht van de H. Familie, Kasteelstraat te Oudenaarde, waar hij op 1 december 1958 overleed.

a) Iets meer dan zes maanden vóór zijn overlijden, meer bepaald op 28 mei 1958 (en niet 18 mei 1958 zoals door geïntimeerden in het vonnis « a quo » vermeld wordt), werd door E.H. Kanunnik De Mulder een naar de vorm rechtsgeldig eigenhandig testament opgesteld, luidend als volgt : « Alles wat mij toebehoort, « roerend en onroerend, heel mijn nalatenschap, wordt na mijn overlijden eigendom van mijn nicht Mevrouw De Vrieze-Ghijs. Ze beschikt er over naar believen. »

b) Nagenoeg een maand vroeger, meer bepaald op 21 april 1958, had zelfde testateur aan notaris Raphaël De Beer, te Oudenaarde, een openbaar testament gedikt, waarbij hij zijn onroerende goederen legateerde deels aan de kinderen van wijlen zijn zuster Zenaïde, echtgenote Ghijs Emiel, deels aan de kinderen van wijlen zijn zuster Eliza, echtgenote T'Sjoen Joseph, en deels aan de kinderen van zijn zuster Helena, echtgenote Eeman Pieter, terwijl hij zijn huismeubelen aan zijn meid, Lammens Rozalie, overliet, en het overige van zijn nalatenschap aan de 17 kinderen van zijn zusters of aan hun wettige vertegenwoordigers. Als testamentaire uitvoerster werd Mevrouw De Vrieze-Ghijs aangesteld.

c) Laatstvermeld openbaar testament herriep een vroeger eigenhandig testament dd. 16 september 1957, opgesteld te Wichelen, en waarbij de E.H. Kanunnik

De Mulder zijn nicht, Mevrouw Lannoy-T'Sjoen, aanstelde als algemene legateeresse van al zijn roerende en onroerende goederen.

d) Bij ontstentenis van testament, zou de devolutie van de nalatenschap van wijlen E. H. Kanunnik De Mulder, bij versterf dienen verdeeld te worden tussen drie staken : 1. de kinderen T'Sjoen - De Mulder; 2. de kinderen Ghijs - De Mulder; 3. de kinderen Eeman - De Mulder.

Welnu, enkel de erfgenamen van de eerste staak — de kinderen T'Sjoen - De Mulder, — en dan nog bij uitzondering T'Sjoen Jozef — hebben, bij inleidend deurwaardersexploot van 12 maart 1959, vóór de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, de nietigverklaring gevorderd van het jongste eigenhandig testament dd. 28 mei 1958, hoofdzakelijk op grond van art. 901-B.W., wegens de beweerde toestand van waanzin waarin de testateur zich, op het ogenblik van het opmaken van dit testament bevond, en, in ondergeschikte orde, wegens gebrek in de wilsuiting van de erflater, wiens vrije wil zou aangetast zijn door de listige kunstgrepen van de algemene legatarisse, vrouw Marguerite Ghijs, die door erfenisbejaging, minstens door suggestie, de erfenis zou hebben ingepalmd; dienvolgens, werd door de als aanleggers optredende erfgenamen van de staak T'Sjoen-De Mulder gevorderd dat de rechtbank de devolutie van de nalatenschap aan de wettelijke erfgenamen zou bevelen.

e) Noch voor de eerste rechter, noch voor het Hof, werden de andere wettelijke erfgenamen, nl. die van de staken Ghijs-De Mulder en Eeman-De Mulder, in zake geroepen, al was het maar ten einde het uit te spreken vonnis of arrest hun gemeen te horen verklaren. Naar luid van hetgeen vrouw Marguerite Ghijs voorhoudt, zouden zelfs verscheidene erfgenamen, en nl. de h.h. T'Sjoen Jozef (eerste staak), en Ghijs Raphaël, (tweede staak), alsmede al de erfgenamen van de derde staak (Dr. Eeman Clement, de h.h. Eeman Paul en Eeman Hector, Mevrouw Denise Eeman en Mevrouw Agnes Eeman), het aangevochten testament aanvaarden.

Hoe dan ook, hun standpunt is niet gekend, vermits zij niet in zake betrokken werden.

f) Bij onderzoek van de ontwikkeling van de rechtspraak van ons Hof van Cassatie in de loop der jongste jaren, en meer bepaald van de cassatierechten van 8 juli 1955 (Pas. 1955, I, 1224 en voetnoot 1), en 23 mei 1957 (Pas. 1957, I, 1152 en voetnoten 1 en 2; R.C.J.B. 1958, 199; R.W. 1957-1958, kol. 1241), dient een geschil als ondeelbaar te worden beschouwd wanneer de er bij betrokken personen een identiek belang hebben bij de oplossing van het in betwisting liggend probleem en dat bij één enkele beslissing enig in haar voorwerp dient te worden beslecht.

Aldus heeft het Hof van Cassatie het domein uitgebreid van de ondeelbaarheid, dat het, bij zijn vroegere arresten, beperkt had tot de enige gevallen waarin de tenuitvoerlegging van uiteenlopende gerechtelijke beslissingen als onmogelijk zou voorkomen.

Deze ontwikkeling betreffende de toepassing van de eenheid van het gewijsde eerder dan van het principe van het betrekkelijk uitwerksel der rechtsmiddelen, werd op merkwaaardige wijze duidelijk gemaakt door de hr. Etienne Gutt, in zijn uitvoerige noot op het hierboven vermeld cassatiearrest van 23 mei 1957 (R.C.J.B. 1958, « L'exercice des recours en matière indivisible », blz. 201 tot 209, meer bepaald de nrs. 10 tot 14, blz. 204 tot 207).

Doch, dat men nu het vroeger criterium zou aanvaarden waarbij enkel als ondeelbaar wordt aangemerkt het geschil dat van aard is om aanleiding te geven tot

tegenstrijdige beslissingen waarvan de opvolgentlijke tenuitvoerlegging stoffelijk onmogelijk zou zijn, ofwel het jongste criterium gevestigd op de identiteit van belangen tussen verscheidene personen, zodanig dat het geschil bij één enkele beslissing wat haar voorwerp betreft dient te worden beslecht, in onderhavig geval blijkt die ondeelbaarheid tussen al de erfgenamen van de «de cujus» bezwaarlijk te kunnen betwist worden.

Immers, de oorspronkelijke vordering ingesteld door acht der negen erfgenamen van de staak T'Sjoen-De Mulder strekt tot de nietigverklaring van het eigenhandig testament van 28 mei 1958, en, bijaldien die nietigverklaring zou worden uitgesproken, tot de devolutie van de nalatenschap bij versterf, terwijl, waar deze vordering dan nog het openbaar testament van 21 april 1958 niet aanvecht, thans in beroep de appellante tot de nietigverklaring van laatstvermeld testament, in subsidiaire orde besluit.

Het wil ons voorkomen dat al deze betwistingen op een identieke wijze moeten beslecht worden, niet enkel ten opzichte van de acht erfgenamen die het initiatief van het instellen der vordering hebben genomen en van de algemene legataresse, maar ook ten opzichte van de erfgenamen van de tweede en der derde staak, zoniet komt men tot dit eventueel uitwerksel dat het testament of beide testamenten, gestand blijven ten opzichte van een deel der erfgenamen, en ten opzichte van de anderen niet.

Het lijkt dan ook, naar ons oordeel geen twijfel dat al de erfgenomen, welke er een identiek belang bij hebben dat het geschil nopens de al dan niet rechtsgeldigheid van het, of de beide testamenten, bij één enkele identieke gerechtelijke beslissing, in de ene of in de andere zin zou worden opgelost, in zake dienen te worden opgeroepen. Dit vereiste wordt m.i. geboden door de noodzakelijkheid de eenheid van het gewijsde te behouden alsmede door de eerbied voor de eisen van een juiste rechtsbedeling en van de loyaleiteit in de rechterlijke debatten (Zie noot R.H. onderaan Cass., 18 september 1947, Pas. 1947, I, 359) en meer bepaald blz. 362 in fine).

Dit middel menen wij ambtshalve te mogen en te moeten opwerpen.

Inderdaad, het stelsel betreffende het ondeelbaar geschil opgevat door het Hof van Cassatie strekt er ten slotte toe te vermijden dat de mogelijkheid van tegenstrijdige beslissingen het gezag van de hoven en rechtbanken bij de rechtzoekenden zou krenken (Zie noot E. Gutt — lic. cit. — R.C.J.B. 1958, blz. 207, nr. 16; A. Bernard en Luc. Simont — Examen de jurisprudence 1955-1957) — Procédure civile — R.C.J.B., nr. 113, al. 3, blz. 111).

Hieruit volgt dat, terwijl vroeger het Hof van Cassatie deze aangelegenheid beschouwde als zijnde niet van openbare orde (Cass. 3 maart 1955, Pas. 1955, I, 729), het Opperste Gerechtshof naderhand, en meer bepaald bij zijn hierboven vermelde arresten van 8 juli 1955 en 23 mei 1957, beslist heeft dat het middel ambtshalve moet worden opgeworpen; uit het onderzoek van laatstvermelde beslissingen blijkt inderdaad dat het middel niet door de tegenpartij, doch wel door het openbaar ministerie ambtshalve ingeroepen en betekend werd, overeenkomstig art. 17ter der wet van 25 febr. 1925 (art. 2 der wet van 20 juni 1953), betreffende de procedure tot verbreking in burgerlijke zaken, waarbij bepaald wordt dat, wanneer het openbaar ministerie van oordeel is ambtshalve een middel van niet-ontvankelijkheid tegen de voorziening tot cassatie te moeten opwerpen afgeleid uit de miskennis van een regel die de openbare orde aanbelangt, de advocaten der in zake

betrokken partijen daarvan bij aangetekende brief dienen te worden ingelicht, opdat hun de gelegenheid zou worden gegeven de ontvankelijkheid van de voorziening te bepleiten. Het lijkt dus thans geen twijfel meer dat het middel afgeleid uit de vaststelling dat, in het onderhavig uiteraard ondeelbaar geschil, al de erfgenamen niet in zake geroepen werden, ambtshalve mag worden ingeroepen.

Indien het Hof deze zienswijze nopens de ondeelbaarheid van het geschil en het inzake oproepen van al de erfgenamen mocht bijtreden, moet nu verder de oorspronkelijke vordering niet ontvankelijk worden verklaard.

Wij menen het niet: het Hof kan ofwel aan een der partijen ambtshalve bevelen dat de totnogtoe niet in zake betrokken erfgenamen in het geding zouden worden geroepen, ten einde hun het uit te spreken arrest gemeen te horen verklaren met appellante en geïntimeerden, en beslissen dat, zolang deze vordering tot gedwongen tussenkomst niet gedaan werd, de procedure vóór het Hof zal geschorst blijven, zodat het middel eerder in een verdragende exceptie uitvalt dan wel een middel is van niet-ontvankelijkheid. (Zie noot van E. Gutt, op. cit., R.C.J.B. 1958, nr. 20, blz. 208 en 209).

Sedert de cassatiearresten van 18 september 1947 (Pas. 1947, I, 359), 23 november 1950 (Pas. 1951, I, 169) en 4 maart 1955 (Pas. 1955, I, 732 en noot nr. 3, get. R.H., blz. 733), wordt de vroeger en thans nog door de rechtsleer betwiste ontvankelijkheid van dergelijke gedwongen tussenkomst in gemeenverklaring van arrest, voor de eerste maal verricht in graad van hoger beroep, (Zie o.m.: Glasson et Tissier, B.I., nr. 250; Braas, Précis de proc. civ., B. II, nr. 1001 en voetnoot 2; nr. 1231 en voetnoot I; A. Bernard en Luc. Simont, op. cit. R.C.J.B. 1959, nr. 34, blz. en 81) door de rechtspraak beslist aangevaard.

Omtrent de al dan niet gegrondheid van het beroep, wensen wij verder nog geen advies uit te brengen vooraleer het Hof over het door ons ambtshalve opgeworpen middel uitspraak zal hebben verleend.

Gent, 14 mei 1962, De Advocaat-generaal, (getekend) J. Matthijs.

Arrest

Na kennisneming van de stukken o.m. de uitgaven van de aangevochten vonnissen gewezen op 24 november 1959 en 4 januari 1961 door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

1. Overwegende dat appellante, bij rekest. dd. 30 mei 1962, de heropening van de debatten vordert ten einde te kunnen concluderen tot de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke vordering wegens de ontstentenis van oproeping in de huidige procedure van alle wettige erfgenamen van wijlen Erekanunnik De Mulder tegenover wie het geschil onsplitbaar is;

Overwegende dat, nu, zoals hierna wordt betoogd, het middel de openbare orde raakt en dienvolgens van ambtswege moet opgeworpen worden, er geen reden voorhanden is om in te gaan op de vraag tot heropening van de debatten;

2. Overwegende dat geïntimeerden opwerpen dat «appellante het bevolen getuigenverhoor heeft gevolgd en nadien ten gronde heeft besloten zonder enig voorbehoud op beroep tegen het tussenvonnissen dd. 24 november 1959;

dat deze aanvoering feitelijke grondslag mist, vermits pleitbezorger Vandermaeren, die voor appellante optrad in eerste aanleg, vóór de aanvang van het eerste enkwest

namens zijn partij verklaard heeft tegenwoordig te zijn onder alle voorbehoud en de partij Ghijs na de enkwesten, boven aan haar conclusie dd. 5 oktober 1960 uitdrukkelijk « voorbehoud van alle rechten » maakte;

dat dienvolgens geen berusting van appellante in het interlocutoir vonnis dd. 24 november 1959 gebleken is;

3. Overwegende dat de vordering, ingesteld door de huidige geïntimeerden, ertoe strekt het eigenhandig testament, opgemaakt op 28 mei 1958 volgens het proces-verbaal van beschrijving (de gedingstukken vermelden 18 mei) door wijlen Erekanunnik De Mulder, te doen nietigverklaren op grond van art. 901 BW. of althans van erfenisbejaging of nog suggestie, alsook de nalatenschap van die overledene « aan zijn wettelijke erfgenamen te doen overmaken »;

Overwegende dat, volgens de stukken welke aan het Hof worden overgelegd, de nalatenschap van de erflater bij versterf moest overgaan op de kinderen van zijn drie gehuwde en vooroverleden zusters;

dat ook ingevolge het authentiek testament van de de cujus — verleden op 21 april 1958 voor notaris De Beer te Oudenaarde en normaliter in werking tredend bij een gebeurlijke nietigverklaring van voormeld eigenhandig testament — dezelfde personen, mits bijvoeging van een zekere Lammens Rosalie, in die nalatenschap gerechtigd waren;

Overwegende dat slechts twee van de drie staten — en dan nog onvolledig — in het geding werden betrokken;

Overwegende dat, zowel ten aanzien van voormeld authentiek testament als van de wettelijke erfopvolging, al de leden van de verschillende staken — de legataris Lammens mee te tellen, in verband met het openbaar testament — dezelfde belangen hebben bij de oplossing van het gestelde probleem; dat het gerezen geschil enkel op één en dezelfde wijze kan beslecht worden tegenover allen;

dat het niet te verantwoorden is dat hetzelfde testament, op gronden die tegenover alle wettige erfgenamen dezelfde uitwerking hebben, ten aanzien van de enen nietig zou zijn, terwijl het volledig gelden zou ten aanzien van de anderen; dat in onderwerpelijk geval de gevolgen van de aangevoerde gronden van nietigheid van het testament identiek zijn tegenover alle wettige erfgenamen, de voormelde legataris Lammens nog buiten beschouwing gelaten;

dat de ontstentenis van oproeping van al de nalatenschap met hetzelfde belang betrokken personen van die aard is dat zij aanleiding kan zijn tot tegenstrijdige beslissingen, waarvan de tenuitvoerlegging onmogelijk wordt;

Overwegende dat het geschil dienvolgens als onsplitsbaar gekenmerkt is;

dat, wegens de ontstentenis van oproeping van al degenen die dezelfde belangen hebben bij de betwisting en tegenover wie het geschil slechts op één en dezelfde wijze kan beslecht worden, de door geïntimeerden in gestelde vordering niet ontvankelijk is (vgl. Cass. 23 mei 1957, R.C.J.B. 1958, blz. 199 en vlg. met noot E. Gutt; R.C.J.B. 1952, noot A. Bernard, blz. 119 en vlg.; idem 1959, blz. 110 en 111; Rechtskundig Weekblad, 1960-61, kol. 17 en vlg. noot Baert);

Overwegende dat, blijkens voormeld cassatiearrest dd. 23 mei 1957, het middel gegrond op de onsplitsbaarheid van het geschil de openbare orde raakt en ambtshalve door het Hof dient opgeworpen te worden; dat de hierboven bedoelde oproeping innig samenhangt met de eenheid van het gewijsde, de oprechtheid van de gerechtelijke debatten, het gezag en de uitvoerbaarheid van, alsook de eerbied voor de rechterlijke beslissingen (vgl. noot R.H. Pas. 1947, I, 362);

Overwegende dat het in de huidige stand van de procedure niet aanvaardbaar is de buiten het geding gelaten erfgenamen nog in tussenkomst op te roepen;

dat immers de tussenkomst niet louter bewarend kan zijn, dewijl, mits die tussenkomst, bij de beslissingen ten gronde, in het huidige geding, de rechtstoestand van de opgeroepene, op zichzelf beschouwd, beoordeeld en beslecht zou worden; dat uitspraak zou gedaan worden om hun hoedanigheid van erfgenaam tot de nalatenschap, met al de hierbij behorende rechten en verbin-tenissen;

dat daarenboven de onderhavige procedure een bepaalde wending genomen heeft en geenszins meer ongeschonden is, vermits niet enkel een onderzoeksmaatregel werd toegelaten doch bovendien enkwesten werden gehouden (vgl. Cass. 4-3-1955, Pas. 1955, I, 732 met noot R.H.; Cass. 22-2-1956, Pas. 1960, I, 720; R.C.J.B. 1949, blz. 116 en vlg.; idem 1959, onderzoek van rechtspraak door Bernard en Simont, blz. 80-81; A.P.R., Beroep in Burg. Zaken en in Zaken van Koophandel, nummers 759 tot 761; R.P.D.B., Appel en Matière Civile et Commerciale, nummers 493 en vlg.);

Om die redenen,

Het Hof,

wijzend op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Na advocaat-generaal Matthys gehoord te hebben in openbare rechtszitting in zijn meestendeels eensluidend advies;

Verklaart appellante ontvankelijk in haar hoger beroep;

Doet de aangevochten vonnissen teniet en, opnieuw wijzend, verklaart de oorspronkelijke aanleggers, thans geïntimeerden voor het Hof, niet ontvankelijk in hun vordering;

Verwijst geïntimeerden in de kosten van de twee instanties.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Cruyt, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e-bis Kamer. — 3 april 1963.

Voorzitter: M. Ceulemans.

Rechters: M. Majeau en M. Maes.

Advokaten: Mrs. S. Deloof, J. Devroe en F. Erdman.

Wegverkeer. — Brandweerwag en — de prioriteit van art. 37 Wegcode-verplichtingen van andere weggebruikers bij naderen van brandweerwag en in alarm-stoppen van brandweerwag en voor rood licht.

1. Artikel 37 van de wegcode roept verscheidene verplichtingen en rechten in het leven. De verplichting tot uitwijken en stoppen opgelegd aan de gewone weggebruikers primeert alles.
2. De voorzorgsmaatregelen opgelegd aan de prioritaire weggebruikers in art. 37 van de Wegcode hebben tot doel de tot stoppen verplichte voerders de gelegenheid te geven hun verplichting van het eerste lid van art. 37 na te leven. De termen « op voorwaarde dat zulks geen gevaar voor de andere weggebruikers oplevert » dient beperkt tot deze voerders van gewone voertuigen die zelf het eerste lid van art. 37 wegcode hebben nageleefd.

3. *Het nalaten van te stoppen voor een rood licht kan voor de prioritaire voerder, een theoretische fout zijn zonder oorzakelijk verband met het ongeval.*

D.B. t/ Landsbond Chr. Mut. en V.P. en Landsbond van Chr. Mut. t/ V.P.

Overwegende dat het gaat over een vergoeding van zekere V.H., die gezeten was in de wagen gevoerd door V.P. toen die wagen, op 14 januari 1962 op de Frankrijkse te Antwerpen in aanrijding met de brandweerwagen gevoerd door D.B.;

Overwegende dat de brandweerwagen opgeroepen was voor blussingswerken; dat hij komende van de Maria-Henriettelei en zich begevend naar de Bourlastraat, rood licht voor zich had aan het kruispunt met de Frankrijkse;

Overwegende dat het vaststaat dat D.B. alsdan vertraagde en het kruispunt opreed na alarmbel en licht te hebben in werking gesteld; dat het ook vaststaat dat de brandweerwagen niet volledig stilgestaan heeft alvorens door het rood licht te rijden (« ik stond bijna volledig stil »);

Overwegende dat het ook pas aan de overzijde van de middenrijweg is dat de brandweerwagen aan de rechter-achterzijde werd aangereiden door V.P. die verklaarde: « Te laat bemerkte ik de brandweerwagen die in alarm reed »;

Overwegende dat de eerste rechter de uitsluitende verantwoordelijkheid ten laste van de brandweerman legde wegens het niet voorafgaande stilstaan en het niet rekening houden met de nadering van de auto bestuurd door V. P.; dat nochtans de eerste rechter erkent dat beroeper een prioritaire wagen voerde, maar van mening was dat de brandweerman niet het bewijs leverde dat V.P. zich bewust was van de nadering van de brandweerwagen terwijl het doorrijden van de brandweerwagen een gevaar opleverde voor die andere weggebruiker;

Overwegende dat zulk systeem er op neer komt eenvoudigweg de prioriteit ingesteld door artikel 37 te negeren, vermits uiteindelijk de bevoordeligde wagens enkel prioriteit zouden genieten indien het de andere weggebruikers mocht bevallen die te verlenen of indien het kruispunt verlaten lag;

Overwegende dat de draagwijdte van art. 37 anders is en daarin verscheidene verplichtingen en rechten van ongelijke rangorde worden in het leven geroepen;

Overwegende dat eerst de verplichting tot uitwijken en stoppen wordt opgelegd aan de gewone weggebruikers; dat deze verplichting alles primeert;

Overwegende dat het tweede lid van het artikel de verdere rechten van de prioritaire voertuigen omschrijft met toevoeging van in acht te nemen voorzorgsmaatregelen;

Overwegende dat hieruit volgt dat voor V.P. het absoluut stopbevel gold, ook al waren de lichten in zijn richting groen;

Overwegende dat die absolute verplichting voor V.P. enkel kon wegvallen indien hij in de onmogelijkheid geweest was (en zulks bewees) om de signalen waar te nemen;

Overwegende dat zulke overmacht ter zake uitgesloten is daar het gaat om een zeer breed kruispunt met vrij uitzicht, waarin de brandweerwagen wel 30 m had afgelegd en V.P. diezelfde brandweerwagen minstens van op 50 m had kunnen zien;

Overwegende dat er geen twijfel kon bestaan omtrent aard en uitzicht van de prioritaire wagen vermits uit

het administratief verslag blijkt dat het ging om een blussingswagen met voltallige bemanning;

Overwegende dat V.P. door niet te stoppen wanneer hij het moest en het kon doen, in elk geval in fout is;

Overwegende dat de voorzorgsmaatregelen van het tweede en derde lid van art. 37, anderszinds bedoeld zijn opdat de prioritaire wagens geen misbruik van hun recht zouden maken, geen overdreven risico's zouden scheppen of onvoorzienbare hindernissen voor de andere weggebruikers uitmaken, m.a.w. de tot stoppen verplichte weggebruikers de gelegenheid te geven hun verplichting van het eerste lid van art. 37 na te leven;

Overwegende dat het voordeel van de termen « op voorwaarde dat zulks geen gevaar voor de andere weggebruikers oplevert » dan ook dient beperkt tot deze voerders van gewone voertuigen die zelf het eerste lid van artikel 37 hebben nageleefd maar niet ten voordele van deze die, zonder enige aandacht voor de signalen en bemerkbare wagens, hun verplichtingen met de voeten treden; dat inderdaad de voerders van prioritaire voertuigen niet moeten vertrekken van de veronderstelling dat de andere voerders de wet zullen overtreden, maar wel het tegendeel mogen verwachten;

Overwegende dat trouwens geen roekeloos rijden aan D.B. verweten wordt, tenzij dan dat hij zou nagelaten hebben volledig stil te staan vooraleer het kruispunt op te rijden;

Overwegende dat het hier om een theoretische fout gaat, waarvan het oorzakelijk verband met het ongeval afwezig is;

Overwegende dat indien de brandweerwagen werkelijk gestopt had, nog buiten het kruispunt en terwijl hij onzichtbaar was voor V.P., die gezien zijn snelheid vermoedelijk nog op een 100-tal meter afstand was, zulks hoegenaamd de kansen voor deze laatste niet verhoogd had om de brandweerwagen te bemerken; dat hierboven reeds aangestipt werd hoe breed en overzichtelijk het kruispunt is en hoe de nodige alarmsignalen werkten;

Overwegende dat er dus geen plots en onvoorzienbaar opdagen geweest is als oorzaak van het ongeval maar uitsluitend de onoplettendheid van V.P. ten opzichte van de zichtbare brandweerwagen en van diens alarmsignalen;

Overwegende dat dan ook de volledige verantwoordelijkheid ten laste van V.P. valt;

Overwegende dat de schade niet betwist wordt;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Zetelend in hoger beroep, tegensprekelijk recht doen- de na beraadslaging,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende,

Voegt samen wegens verknochtheid de zaken ingeschreven in de A.R. onder n^{rs} ...;

Verklaart de beroepen ontvankelijk en gegrond;

Doet het vonnis a quo te niet; opnieuw rechtdoende, veroordeelt V.P. om aan de Landsbond der Chr. Mut. qq. te betalen de som van 2.268 frank met intresten;

Verleent akte aan de Landsbond van Chr. Mut. van zijn voorbehoud ...;

Kosten ten laste van V.P.

NOOT: Over het waarnemen van de signalen gegeven door voertuigen bedoeld in art. 37, zie Cass. 9 december 1957, Pas. I, 367 en Cass. 17 maart 1958, Pas. I, 788.

Over de rechten en verplichtingen vervat in art. 37 zie Cass. 21 april 1952, RGAR 1953, 5116 met nota Gillieaux,

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

18 oktober 1963.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Meers en Michiels.

Advocaten : Mrs. Janssen en Vos.

Schuldbekentenis. — Afkortingen aan de deurwaarder betaald om de gedwongen tenuitvoerlegging van een vonnis te voorkomen. — Geen schuldbekentenis.

Wanneer afkortingen worden betaald aan de deurwaarder om de gedwongen tenuitvoerlegging van een vonnis te voorkomen, vooral als dit vonnis bij voorraad uitvoerbaar is verklaard, geschieden deze betalingen niet vrijwillig, zodat zij geen schuldbekentenis medebrengen.

Darding en cs. t/ R.M.Z.

Gezien de stukken van het geding en in hoofdzaak de regelmatige uitgifte van het bestreden vonnis, weder-sprekelijk tussen partijen gedragen door de heer Vrederechter van het kanton Mechelen-aan-de-Maas, op 31 oktober 1953;

Gezien de beroepsakte betekend bij exploit van deurwaarder Van Kelecon Edgard te Brussel, in datum van 24 september 1954 en de akte van dagstelling bij exploit van deurwaarder Maurice Wagemans te Tongeren, in datum van 14 februari 1963;

Overwegende dat het beroep tijdig en in de vereiste vorm betekend werd en dat zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist;

Overwegende dat hogergenoemde beroepers, meerderjarig geworden, het geding voortzetten, ingeleid door het beroep van Nijs Paul, mijnwerker, wonende te Lanaken, Bessemerstraat, in zijn hoedanigheid van voogd van eerste en tweede beroeper, tijdens hun minderjarigheid;

Overwegende dat beroepers de verjaring opwerpen, daar de bijdragen betrekking hebben op de jaren 1947 en 1948, terwijl de dagvaarding slechts uitgereikt werd, in 1953, hetzij meer dan drie jaar later;

Overwegende dat geïntimeerde opwerpt dat in 1954 en 1955, enkele afkortingen door beroepers gedaan werden zodat dit als een schulderkenning dient beschouwd te worden en er stuiting zou zijn van de verjaring;

Overwegende dat er dient nagegaan of deze afkortingen een schulderkenning inhouden al dan niet, — dat immers het bestreden vonnis van de Vrederechter uitvoerbaar verklaard was bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling;

Daar verder uit de stukken voorgelegd door de Rijksdienst blijkt dat hij de deurwaarder gelast had met de gedwongen tenuitvoerlegging van het vonnis (nota 16 maart 1955), en dat de afkortingen ook langs de deurwaarder aan de Rijksdienst werden overgemaakt;

Overwegende dat wanneer afkortingen worden betaald aan de deurwaarder om de gedwongen uitvoering van een vonnis te voorkomen en vooral als dit vonnis uitvoerbaar was bij voorraad, deze afkortingen klaarblijkelijk niet vrijwillig geschieden (Braas, Proc. Civ., deel II, n° 1160, blz. 606);

Overwegende dat immers indien deze afkortingen vrijwillig geschied waren, het beroep zelf in het gedrang zou gekomen zijn, wat zelfs geïntimeerde niet beweert;

Overwegende dat de gedane afkortingen dus geen schulderkenning met zich meebrengen; dat er overigens ook uit niets blijkt dat beroepers in de persoon van hun voogd, voor de heer Vrederechter het bestaan der schuld zouden erkend hebben, zoals voorgehouden door geïntimeerde;

Gezien artikels 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank, zetelend in graad van beroep, en wijzend op tegenspraak;

Geeft akte aan huidige verweerders dat zij het geding voortzetten in eigen naam na hun meerderjarigheid, zoals ingeleid door akte van beroep van 24 september 1954, door hun voogd Nijs Paul, q.q.;

Verklaart de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde, oorspronkelijke aanlegster, verjaard;

Veroordeelt geïntimeerde Rijksdienst tot al de kosten van het geding in beide aanleggen.

POLITIETECHTBANK TE GENT

14 november 1963

Voorzitter : Fr. Begerem.

Advokaten : Mr. Geert Baert en A. De Cordier.

Verkeer. — Voorrang bij het kruisen. — Wegvernuw-wing. — Stilstaand voertuig.

Wanneer op een weg, waarlangs ene kant een voertuig stilstaat, twee bestuurders elkaar in de vernauwing tegemoet rijden, moet de doorgang worden afgestaan aan de bestuurder die de rechterzijde van de weg volgt; de bestuurder die naar links rijdt om de stilstaande wagen voorbij te steken moet zo nodig stoppen om het kruisen te vergemakkelijken.

O.M. t/ G.N., J.B., J.W., en J.W. t/ G.N.

Gezien het ter zake opgestelde proces-verbaal;

Gehoord de burgerlijke partij in haar middelen tot staving van haar eis van 15.000 frank, meer de ver-goedende en gerechtelijke intresten en de kosten;

Gezien de artikelen 153 en 154 van het Wetboek van straffordering;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn samen-vatting en in zijn besluiten;

Gehoord de eerste gedaagde in zijn beweringen en verweermiddelen, vertegenwoordigd door Mr. De Cor-dier, advocaat te Gent, drager der stukken;

Gehoord de tweede en derde gedaagden in hun be-weringen en verweermiddelen, vertegenwoordigd door Mr. G. Baert, advocaat te Gent, drager der stukken;

Overwegende dat uit de elementen van de bundel en de verhandelingen der zaak ter terechtzitting vast-staat dat de enige oorzaak der aanrijding te wijten is aan het feit dat betichte Naessens de aan de rechter-kant der baan gestationeerde vrachtwagen voorbijge-reden is niettegenstaande hij, volgens zijn eigen be-kenntenissen, de tegenligger zag aankomen en zulks alvorens hij ter hoogte van de stilstaande camion gekomen was;

dat hieruit volgt dat de opwerpingen van betichte ter zake niet kunnen weerhouden worden;

Overwegende inderdaad dat daar waar op een weg, waarlangs ene kant, zoals in casu, een voertuig stil

staat, twee bestuurders elkaar in de vernauwing tegemoet rijden, moet de doorgang worden afgestaan aan de bestuurder die de rechterzijde van de weg volgt, de bestuurder die naar links rijdt om de stilstaande wagen voorbij te steken moet zo nodig stoppen om het kruisen te vergemakkelijken (Pol. Stavelot, 28 november 1957; Bull. Ass. 1958, 93);

dat aan Bollaert Juliana, die regelmatig haar weg vervolgde en mocht vervolgen aan de rechterrاند der baan niet kan verweten worden, voor een voor haar opduikende onvoorziene hindernis, een rem- en ontwijkingsmanoeuvre te hebben uitgevoerd ten einde verdere noodlottige gevolgen te vermijden;

dat de rechtspraak het trouwens eens is om aan te nemen dat in dergelijke omstandigheden de weggebruiker die door zijn fout een ontwijkingsmanoeuvre noodzakelijk maakt, de volle verantwoordelijkheid van het ongeval te dragen heeft (Cass. 21 maart 1955; Pas. 1955, I, 796; Beroep Luik, 23 december 1954, J.T. 1955, 92);

dat aan tweede betichte dan ook geen enkele fout ten laste kan gelegd worden daar zij niet kon en derhalve niet moest vermoeden dat een onvoorzichtige weggebruiker die haar zag aankomen toch nog de stilstaande vrachtwagen zou voorbijrijden zodoende haar normale weg afsnijdende;

Overwegende dat de betichtingen A en B ten laste gelegd van de eerste gedaagde bewezen zijn;

Overwegende dat de betichtingen A en C ten laste gelegd van de tweede gedaagde niet bewezen zijn;

Overwegende dat de betichtingen A en B ten laste gelegd van de eerste gedaagde, voortkomen van eenzelfde daad, dat dus maar één straf dient uitgesproken voor beide betichtingen, nl. de zwaarste bij toepassing van art. 65 S.W.B.;

Aangezien er aanleiding is om te hopen dat de eerste gedaagde blijk zal geven van verbetering; dat, bij ontstentenis van elke vroegere veroordeling tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan drie maanden, er aanleiding is om op de eerste gedaagde artikel 9 der wet van 31 mei 1888, gewijzigd door die van 14 november 1947, toe te passen;

Om deze beweegredenen.

Krachtens de hogerbedoelde artikelen en de artikelen 38, 39, 40, 41, 44, 45, 50, 58, 65 van het Wetboek van Strafrecht, de artikelen 66, 137, 138, 139, 140, 152, 159, 161, 162, 163 van het Wetboek van Strafvordering, het artikel 2 van de Wet van 1 augustus 1899, gew. door deze van 15 april 1958, 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 4 van de Wet van 17 april 1878 en de artikelen 11, 16, 21, 31 tot 37, 41 van de Wet van 15 juni 1935 waarvan de bepalingen worden aangeduid door de heer Voorzitter;

Rechtdoende op tegenspraak voor de drie gedaagden;

Veroordeelt de eerste gedaagde voor de feiten A en B samengevoegd tot een geldboete van 15 frank, op 300 frank gebracht bij toepassing van artikel 1 van de Wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes;

Zegt dat bij gebreke van betaling binnen de wettelijke termijn de geldboete van 15 frank zal mogen vervangen worden door een gevangenisstraf van 3 dagen;

Verwijst de eerste gedaagde tot de kosten van het geding tot op heden begroot op 126 frank;

Zegt dat de tenuitvoerlegging van de straf ten opzichte van de eerste gedaagde zal geschorst worden gedurende de termijn van één jaar te rekenen van heden af en zulks overeenkomstig de voorwaarden van

artikel 9 der Wet van 31 mei 1888, gewijzigd door de Wet van 14 november 1947, behalve wat de kosten betreft;

Zegt voor recht dat de feiten A en C ten laste gelegd van tweede gedaagde niet bewezen zijn; spreekt haar vrij van alle vervolg, zonder kosten;

Stelt de derde gedaagde buiten zaak, eveneens zonder kosten;

En rechtsprekende over de eis van de burgerlijke partij:

Verklaart de eis van de burgerlijke partij Wauters Jean, ontvankelijk en gegrond en kent haar toe de gevraagde vergoeding van 15.000 frank;

Veroordeelt de gedaagde Naessens Gerard in de betaling dezer som, meer de vergoedende en gerechtelijke intresten en de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Engelman A. A. W., Th. van der Meer, en L. Van der Meijden, Hoofdzaken voor het onderdeel wetskennis van het examen gemeente-administratie, I. 7e dr. Verzorgd door B. Burger en A.J. Nieuwenhuizen, Arnhem Vuga-Boekerij G.W. van der Wiel & Co.

Haersolte R.A.V. van, Meervoud der vrijheid. Inaug. rede. Zwolle W.E. J. Tjeenk Willink.

Pitlo A. en G. Meijing, Supplement op Het personenrecht naar het Nederlands burgerlijk wetboek. 2e dr. Haarlem. H.D. Tjeenk Willink & zoon.

Pol J. van den en Th. de Jong, Douanewetgeving algemeen. Gorinchem J. Noorduijn & Zoon. De belastingwetgeving serie I en A.

Pompe W.P.J., Strafrecht en vertrouwen in de medemens. Voordracht ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht op 26 september 1963. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.

Ruimtelijke ordening in Nederland, Samengesteld door de Rijksdienst voor het nationale plan en de afdeling voorlichting van het ministerie van volkshuisvesting en bouwrijverheid. 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf.

Tienen A.J.M. van, Maatschappelijkheid en onmaatschappelijkheid. Assen, Van Gorcum & Comp.

Frankrijk

Bourjol M. Les Districts urbains, Préf. de Georges Vedel Coll. l'Administration nouvelle, Berger - Levrault.

Cartou L., Droit aérien. Coll. Thémis. Licence 4 année. P.U.F.

Duverger M., Méthodes des sciences sociales. 3 édit. Coll. « Thémis Licence 3e année » P.U.F.

Stefani G. et Levasseur G. Droit pénal général et procédure pénale T. II: Procédure pénale. Coll. « Précis Dalloz ».

Trotabas L., Finances publiques. Coll. Précis Dalloz.

Engeland

Aldridge T. M., Registers and Records: Sources of Information. Oyez.

- Charlesworth, J.* Negligence: 1st Suppt. To 4e. Sweet & M.
- Chenery J.T.* The Law and Practice of Bookmaking, Betting, Gaming and Lotteries. Sweet & M.
- Chitty J.*, The Law of Contracts: 2nd Cum Suppt. To 22e 2v. Sweet & M.
- Desika Char S.V.* Centralised Legislation. Asia Pub. Ho.
- Dobie W.G.M.*, Lawyers' Leisure W. Green.
- Dymond R.* Daeth Duties. 4th Cum Suppt. To 13e Law.
- Fawcett J.E.S.*, The British Commonwealth in International Law, Stevens & Sons.
- Fife, L. & E. A. Machin*, The Offices, Shops and Railway Premises Act. Butterworth.
- Fink A.E.* Causes of Crime, Yoseloff.
- Gatley C.*, Libel and Slander, 2nd. Cum Suppt to 5e. Sweet & M.
- Howard Colin.* Strict Responsibility. Sweet & M.
- Josling J.F. & C. Caplin.* Apportionments for Executors and Trustees. Oyez.
- Martin Andrew.* Legal Aspects of Disarmament. Stevens & Sons.
- Mehren A. T.*, Law in Japan. Oxf. U.P.
- Mitchell E.* The Retailer's Lawyer, Business Pubns.
- Paterson J.* Licensing Acts. Butterworth.
- Plunkett H. G. S.*, Property Taxation. Tax Planning in Land Transaction with Precedents. Sweet & M.
- Prat. J.T. & W.W. Mackenzie.* Law of Highways: Suppt 20e H. Parish & Lord Mauley. Butterworth.
- Redman W. H.*, ABC. Guide to the Practice of the Supreme Court.
- Robertson A.H.* Human Rights in Europe, Man. U.P.
- Singh N.*, International Conventions of Merchant Shipping. Stevens & Sons.
- Soobolewski. E.* Essay on Human Rights with memoir. Stevens & Sons.
- Wilson,* The British System of Government. Blackwell.

Oostenrijk

- Machek Erich*, Die österreichische Bundesverfassung, samt den Staatsgrundgesetzen u. dem Osterr. Staatsvertrag nach dem Stand vom 1. Jänner 1963. Hrsg.u.erl. v.Erich Machek. 7 Aufl.
- Parker Reginald*, Das öffentliche Recht. Verfassungsrecht und allgemeines Verwaltungsrecht der Vereinigten Staaten von Amerika. - Wien, Springer 1963.
- Pläne zur Gleichschaltung der Höchstgerichte.* Wien. Sozialwiss. Arbeitsgemeinschaft 1963. Umschlagt. Rechtsgutachten 31.

Zwitzerland

- Arazi Arye.* Le système électoral israélien. Genève, Droz 1963.
- Aslaqui, Omar.* Les Conclusions et leurs modifications en procédure judiciaire internationale. Genève, Droz, 1963.
- Berner Kommentar.* Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht. Bern. Stämpfli.
- Bourgnon.* Problèmes de droit civil posés aux consuls de Suisse. Berne. Wijss, 1963.
- Bühler T.* Andreas Heusler und die Revision der Basler Stadtgerichtsordnung, 1860-1870. Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1963.
- Cardis François.* Fédéralisme et intégration européenne, Lausanne. Université 1963.

- Ernst Tassilo.* Der Genuschein im deutschen und schweizerischen Aktienrecht, Zurich, Schulthess, 1963.
- Lanz-Baur Regula.* Die Parlamentarische Immunität in Bund und Kantonen der Schweizerischen Eidgenossenschaft. Zurich, Schulthess 1963.
- Marthaler Maurice.* Le droit de visite des parents séparés de leurs enfants, en Suisse en France et en Allemagne. Neuchatel. Delachaux & Niestlé, 1963.
- Maurer Alfred.* Recht und Praxis der schweizerischen obligatorischen Unfallversicherung. Bern, Stämpfli, 1963.
- Meierhans Ulrich.* Probleme der absoluten Subsidiarität der staatsrechtlichen Beschwerde. Zurich, Schulthess, 1963.
- Roschacher Eugen.* Das Recht und die Rechtssätze. Winterthur, Keller, 1963.
- Schmidt Kurt.* Kardinal Pietro Gasparris Einfluss auf die Spruchpraxis der sacra Romana Rota in Ehesachen, Freiburg, Basel, Wien, Herder, 1963.
- Schmidlin B.* Das Rekuperatorenverfahren. Eine Studie zum römischen Prozess, Freiburg, Schweiz, Universitätsverlag 1963.
- Schönenberger Wilhelm,* Schweizerisches Obligationenrecht, Zurich, Schulthess, 1963.
- Moosbrugger André-F.* Sinngemässer Gebrauch der Ermessenbefugnis des Strafrichters bei der Anordnung sichernder Massnahmen. Basel, Freiburg, Lichtenhahn, 1963.
- Umbricht Robert.* Die immanenten Schranken der Rechtswahl im internationalen Schuldvertragsrecht. Zurich, Polygraphischer Verlag, 1963.
- Wang Mario.* Die europäische Aktiengesellschaft in der E.W.G. Freiburg, Schweiz, Universitätsverlag, 1964.

Duitsland

- Boehm Peter,* Rechtsfragen der Beamtenausbildung. Köln. Heymann, 1963.
- Brunder Willi u. Durstewitz Jozef,* Rechtsstaat und Unrechtssystem. Hannover, Verl. f. Litteratur und Zeitgeschehen 1963.
- Buschman Walter,* Die Praxis des Steuerstrafrechts. Neuwied a. Rh. Berlin-Spandau, Luchterhand 1963.
- Erdmenger Jürgen,* Die Anwendung des E.W.G. Vertrages auf Seeschifffahrt und Luftfahrt. Hamburg, Cran, De Gruyter & Co. 1962.
- Fleischer Erich,* Die stille Gesellschaft im Steuerrecht. 2 Aufl. Achim b. Bremen, Fleischer 1963.
- Fritzen Alexander,* Entschädigungsregelung beim Landentzug. Stuttgart, Ulmer, 1963.
- Grosser Dieter,* Grundlagen und Struktur der Staatslehre Friereich Julius Stahls. Köln u. Opladen, Westdt. Verl. 1963.
- Haegele Karl,* Eheschliessung und Ehescheidung, Allgemein Verständl. Darstellung mit Antragsmustern. 5. Aufl. Bonn, Stollfuss, 1963.
- Hans Wilhelm,* Das neue Mietrecht in den weissen Kreisen. Erstes gesetz z. Änderung mietrechtl. Vorschriften, mit Text d. Wohnbeihilfengesetzes. Kommentar, Losebl. Ausg. München, R.S. Schulz, 1963.
- Hartmann Bernhard,* Der lästige Gesellschafter in der Wirtschaftspraxis 2. überarb. u. erw. Aufl. Köln, O. Schmidt. 1963.
- Hermens Ferdinand,* Verfassungslehre, Frankfurt Athenäum Verlag 1964.
- Hesselmann Malter,* Handbuch der GmbH & Co. Systemat. Darst. in betriebswirtschaftl., handelsrechtl. u. Steuerrechtl. Sicht, 6 überarb. u. erw. Aufl. Köln, O. Schmidt, 1963.

Hillgenberg Hartmut, Das Internationalprivatrecht der Gefährdungshaftung für Atomschäden. Zugleich e. Untersuchung z. Anknüpfung d. Gefährdungshaftung überhaupt. Düsseldorf, Verl. Handelsblatt, 1963.

Hirschberg Max, Das amerikanische und deutsche Strafverfahren in rechtsvergleichender Sicht. Neuwied a. Rh. Berlin, Luchterhand, 1963.

Huelke Hans-Heinrich u. Hans Elzler, Verbrechen, Polizei, Prozess. Ein Verz. von Büchern u. kleineren Schriften in dt. Sprache, T.2 Wiesbaden, Bundeskriminalamt, 1963.

Jescheck Hans-Heinrich, Das Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht in Freiburg i. Br. 1938-1963. Berlin, de Gruyter 1963.

Jessnitz Kurt, Der Gerichtliche Sachverständige. Ein Handbuch f. d. Praxis. 2. überarb. Aufl. Köln, Berlin, Heymann 1963.

Kalfeleiter Werner, Funktion und Verantwortung in den europäischen organisationen. Bonn, Athenäum Verl. 1964.

Koch Jürgen Reinhard, Die Arbeitsordnung. Muster u. Erl. 3. überarb. Aufl. Heidelberg, Verl. Ges. Recht u. Wirtschaft 1963.

Koppel Wolfgang, Justiz im Zwielicht. Dokumentation, N.S. Urteile, Personal akten, Katalog beschuldigter Juristen, Karlsruhe, Postfach 1070 Selbstverl. 1963.

Kroeschell Karl, Landwirtschaftsrecht. Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1964.

Kunneth Walter, Macht und Recht, Würzburg, Holzner 1963.

Lehrbuch. der freiwilligen Gerichtsbarkeit, Fortf. d. von Siméon David begr. Werkes: Recht und Rechtsgang. Von Heinz Pikart u. Karl Eugen Henn (unter Mitw. von) Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann 1963.

Meyer Rolf, Die Wahl und Ernennung der gemeindlichen Wahlbeamten in der Bundesrepublik. Berlin, De Gruyter, 1964.

Mezger Edmund, Strafrecht. Berlin, Beck, 1963.

Mitteis Heinrich, Deutsches Privatrecht. Ein Studienbuch. Neubearb. von Heinz Lieberich 4. durchges u. erg. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1963.

Nipperdey Hans Carl, Arbeitsrecht. Sammlung d. wichtigsten in Gesamtdeutschland, in d. Bundesrepublik, in ihren Ländern einschliessl. Berlins geltenden arbeitsrechtl. Vorschriften. München u. Berlin, Beck '63.

Ossenbühl Fritz, Die Rücknahme fehlerhafter begünstigender Verwaltungsakte. Berlin, de Gruyter, 1964.

Paul Heinz, Die materielle Verantwortlichkeit im Handel. Berlin. Verl. Die Wirtschaft, 1963.

Pikalo Alfred, Land und forstwirtschaftliches Grundstücksverkehrs und Erbrecht im westlichen Europa. Eine rechtsvergleichende Darstellung, Berlin, Schweitzer 1961.

Püttner Günter, Das Depotstimmrecht der Banken. Berlin, Duncker & Humblat, 1963.

Rehfeld Bernhard, Wertpapierrecht. 7e erg. Aufl. München, Beck 1963.

Reibstein Ernst, Völkerrecht. Eine Geschichte seiner Ideen in Lehre u. Praxis. 2. Freiburg, München, Alber 1963.

Rupp Hans-Heinrich, Privateigentum an Staatsfunktionen? Tübingen, Mohr, 1963.

Scheer Hans, Das deutsche (West und Ost) Patent-, Gebrauchsmuster-, Geschmacksmuster-, Warenzeichen-, Wettbewerbsrecht. Kommentar u. Worlaute, 14 Aufl. Köln, Braunsfeld, Patentrechtl. Verl. Scheer, 1963.

Schuster Rudolf, Deutschlands staatliche Existenz im Widerstreit politischer und rechtlicher Gesichtspunkte. München, Oldenburg, 1963.

Steinberger Helmut: GATT und regionale Wirtschaftszusammenschlüsse. Köln, Berlin, Heymann, 1963.

Streifthau Klaus, Die Souveränität des Parlements. Stuttgart, G. Fischer, 1963.

Tedemann Klaus, Die Rechtsstellung des Strafgefangenen nach Französischem und deutschem Verfassungsrecht. Bonn, Röhrscheid, 1963.

Wiefels Jozef, Handelsrecht II. Düsseldorf. Schwamm 1963.

NECROLOGIE

In memoriam Mr. J. Maillet

De Balie van Dendermonde had zo pas het overlijden te betreuren van haar vooraanstaand lid Mr. J. Maillet.

Wij delen hieronder de tekst mede van de rede die bij de teraardebestelling werd uitgesproken door de Heer Stafhouder der Balie van Dendermonde, Mr. G. Piret.

* * *

De Balie van Dendermonde verloor in enkele dagen tijd twee van haar verdienstelijke confraters.

Meester Maillet verlaat ons midden op zijn levensweg, in volle levenskracht, nadat hij door de ontplooiing van de meest verheven geestelijke en zedelijke vermogens, door zijn onuitputtelijke en ongeëvenaarde werkkraft, een cabinet had opgebouwd dat over gans het land gezag en eerbied had afgedwongen.

Hij was de fijngevoelige advocaat bij uitstek, een rijzige verschijning... elke dag was voor hem een stuk in de verwezenlijking van het ideaal dat hij betrachtte, want zoals Cicero zegde: « Qui adipisci veram gloriam volet, justitiae fungatur officiis » wie ware roem wil verkrijgen, moet zich kwijten van de plichten der gerechtigheid.

Zelden heeft iemand door eigen werk en initiatieven de resultaten bereikt waartoe Mr. Maillet was gekomen: plichtbesef, toewijding en loyauteit zijn de ondergrond geweest van zijn levenstaak.

Deze buitengewone hoedanigheden hadden van hem een voorbeeld gemaakt voor allen die bij het uitoefenen van hun beroep met hem in aanraking kwamen.

Hij was minzaam in omgang, steeds voornaam, rustig en eerbiedig, — tegenover de magistratuur bovenal correct en betrouwbaar.

Aan de jongere confraters wijdde hij achtereenvolgens vele jaren, om hen met wijsheid en begrip, uit hun onervarenheid wegwijs te helpen.

Het kon dan ook niet anders of meester Maillet zou vroegtijdig geroepen worden om zitting te nemen in de Raad der Orde — de deur van het stafhouderschap zou hem weldra worden opengedaan, geschraagd door de genegenheid en het vertrouwen van alle de confraters, ware het niet dat hij getroffen werd door een medogenloze ziekte, die hem na enkele maanden moedige weerstand zou neervellen.

Op 25 maart 1963 schreef hij nog aan de Stafhouder: « Het is nu mijn vurigste wens zo spoedig mogelijk weer contact te nemen met U en mijn confraters enerzijds en met mijn beroepsmiddelen anderzijds, die ik zo lief heb en die ik thans, ware het mogelijk, nog meer waardeer. »

De Balie van Dendermonde verliest door het heen-

gaan van Mr. Maillet een verstandig raadsman en een zeer trouwe vriend.

Mr. Maillet heeft zijn leed met ontzaglijke gelatenheid gedragen, hoewel hij sinds geruime tijd overtuigd was dat geen menselijke hulp het fatale einde zou voorkomen.

Hij droeg in hem een diepingewortelde christelijke overtuiging, moreel erfend van zijn ouders, die het hem in zijn hart hadden ingeplant.

In de lange en bange dagen van zijn onverbiddelijk lijden heeft hij bewaarheid wat Sainte Beuve in zijn indrukwekkende studie schreef over Pascal : « La mort est le grand moment de la vie du chrétien, on peut même dire que c'est la chose importante et unique à laquelle pour eux tout vient se ranger. Et tandis que le commun des hommes l'élude, la supprime en idée et, à l'heure fatale, y glisse et s'y jette en fermant les yeux, comme font les enfants quand ils ont peur, eux les chrétiens véritables, quand ils se sentent en venir là, même les plus humbles et les plus tremblants, ils s'y relèvent pour la regarder en face; — ils ont leur lutte héroïque et leur champ de bataille où toute leur âme se déploie. »

Meester Maillet, we zullen U nimmer vergeten en dankbaar blijvend voor de luister waarmede U onze balie hebt omringd, zullen we uw stichtend voorbeeld in ons bewaren.

Aan uw dieprouwende familie, uw moeder, zo diep getroffen door uw vroegtijdig heengaan, — uw lieve echtgenote, die U met zoveel liefde in de bange uren van uw lijdensweg offervol heeft bijgestaan, — aan uw kinderen, die voortaan de leiding van hun wijze en teergeliefde vader zullen missen, zeggen de leden van onze balie, met een pijnlijke ontroering, doorheen de waas van hun betraande ogen, hun eindeloos medeleven.

De dood heeft U meester Maillet al te vroegtijdig aan U en onze genegenheid ontrukkt.

Uw aandenken en uw voorbeeld dat U ons gaf leven verder in onze piëteitvolle herinneringen.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie : Jrg. 1963 - nr. 12 :

Wetgeving.

Tijdschrift van de Vrederechters : jrg. 1963 - nr. 12 :

Inhoudstafel. — Rechtspraak.

Tijdschrift voor Sociaal Recht : jrg. 1963 - nr. 8 :

Blondiau, Les conseils d'entreprise. — Rechtspraak. — Overzicht van tijdschriften.

Res Publica : jrg. 1963 - nr. 4 :

A. Philip, L'avenir de la démocratie. — M. J. Ellul, La propagande et la démocratie. — U. Destrée en J. M.

Dehousse, La répartition des compétences dans les projets fédéralistes. — H. Brugmans, Le front populaire : une révolution qui pouvait réussir. — E. Van Leuven, De administratie als leidende groep. — A. Delperée, Deconcentration et décentralisation fonctionnelle. — De Croo, Le pairage. — G. Deleixhe, A propos de « La paix ».

Nederlands Juristenblad : jrg. 1964 - nr. 6 :

W. M. M. Drabbe, Verhoging van de algemene competentiegrens van de Kantonrechter in burgerlijke zaken II (slot). — A. P. Funke, Verlenging van termijnen wegens zater-, zon- en feestdagen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie : jrg. 1964 - nr. 4800 :

H. J. Bleeker, Nogmaals de zakelijke overeenkomst (I). — A. A. L. Minkenhof, Overzicht der Nederlandse rechtspraak, Familierecht.

Ars Aequi : jrg. 1964 - nr. 4 :

Op zoek naar het recht van de wilsverklaring. — Bondigheid. — Jurisprudentie.

Sociale Economische Wetgeving : jrg. 1963 - nr. 12 :

A. Mulder, Het procesrecht in de kartelzaak van de E.E.G. — P. H. Van Rij, De vaste prijzen en de kiezende consument.

Journal des Tribunaux : jrg. 1964 - nr. 4435 :

G. Jacquemin, Le criminel, cet inconnu.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat : jrg. 1964 - nr. 20725 :

Registre du commerce. — Taxes assimilées aux timbres. — Taxe de facture sur les contrats d'entreprise. — Succession. — Communauté. — Saisie-arrêt.

Recueil Dalloz : jrg. 1964 - nr. 6 (Parijs :

R. Savatier, La faute médicale. — P. Esmein, La séparation de biens avec adjonction d'une société. — J. J. Dupeyroux, Le critère de l'autorité en matière d'accidents de travail. — D. Granjon, Le ministère de l'avocat devant la juridiction administrative. — L. Hamon, La compétence du pouvoir réglementaire en matière de contravention. — W. Rabinovitch, La responsabilité pénale de l'exploitant d'un remonte-pente.

Revue Française de Science Politique : jrg. 1964 - nr. 4 (Parijs) :

J. L. Quermonne, Vers un régionalisme « fonctionnel » ? — C. Cadart, La crise des relations sino-soviétiques : évolution des événements. — C. Alix en G. Biber, Les élections législatives italiennes d'avril 1963.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"